

Takva

HASET

Bilal Özbüçday

“

Hasetten sakının.

Çünkü ateşin odunu yakıp tükettiği gibi
haset de iyi amelleri yakar, bitirir.

”

EBÜ DÂVÜD

Yaşayan ve
Yanında Olduğun
Bir Kimseden
Şefaht Talep
Edilir Mi?
Ali Mucahit Örekçi

16

Usulsüzce
Münakaşa
Etmek
Ömer Faruk Elgasa

22

Hüseyin'in (ra)
Evlatları
Mustafa Yakupoğlu

28

Cuma Fırsatı
Erhan Yıldız

32

Evliliğe
İlk Adım
Ayşe Ebrar

52

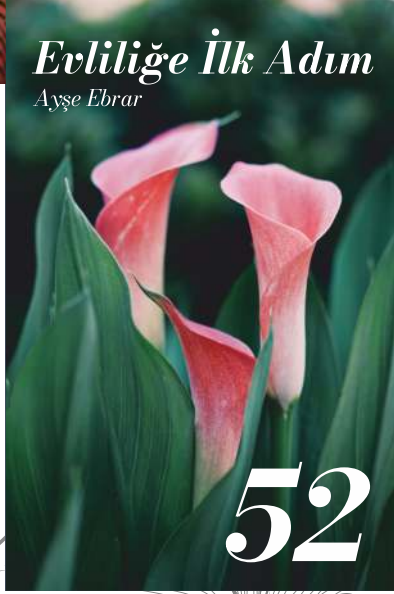
Hizmetkâr
Anneler
Meryem Hafsa

62

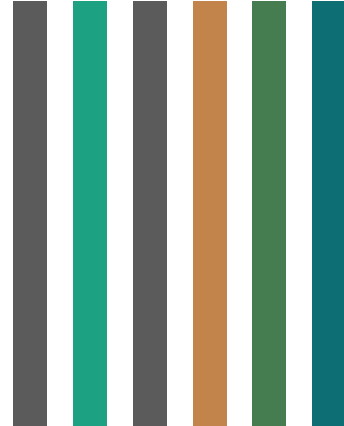

Takva

Ağustos 2022

Muharrem 1444

Bismillahirrahmanirrahim

Hamd ancak Allah (cc) içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah (cc) kimi hidayete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Salat ve selam da O'nun, bizlere rehber olması için gönderdiği peygamberi Muhammed'e olsun.

Bu ayki kapak yazımızda Rabbimizin izniyle, haset konusunu ele almaya çalışacağız. Bu konu başlığını duyunca zihninizde birçok şey beliriyor olabilir. Kalp hastalıklarından bir hastalık olan hasedin tanımı, bu hastalığın sebebi ve tedavisini kısa da olsa izah etmeye çalışacağız.

Hadis Köşemiz 'de bildiğimiz ama kıymetini unuttuğumuz ya da önemsemediğimiz, Rabbimizin bize sunduğu fırsatlardan biri olan, her hafta tekrarlanan bir günden; Cuma gününden bahsedeceğiz. Cuma günü derken de sadece cuma namazından değil cumanın biz Müslümanlar için nasıl bir fırsat olduğundan, faziletinden, sünnetlerinden ve adaplarından bahsetmeye çalışacağız.

Dergimizin içerisindeki, kıymetli yazarlarımızın, özenle hazırladıkları diğer yazılarında okumanız ve faydalanmanız dileği ile...

Başarı Allah'tandır.

Velhamdulillahi Rabbil âlemin...

Editor

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Ramazan Işılak

Yayın Türü

Yerel Süreli / Bir Ayda Bir Yayınlanır.

Teknik Hazırlık

Takva Media

Dağıtım ve Satış Yeri

Fevzi Çakmak Mh. 10423. Sk.

NO:1 Karatay/KONYA

www.takvadergisi.org

Abonelik

0552 822 74 42

Baskı & Cilt

Güler Ofset

Fevzi Çakmak Mh. 10448. Sk. NO:26

Karatay / KONYA - 0532 662 94 21

www.guleroftset.com

Setifika No: 49360

Dergi İçerisinde Yer Alan

Yazılardan İlgili Yazar Mesuldür.

Kaynak Gösterilerek Alıntı Yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

06

HASET

Bilal Özbuğday

16

YAŞAYAN VE YANINDA OLDUĞUN BİR KİMSEDEN ŞEFAAT TALEP EDİLİR Mİ?

Ali Mücahit Orakçı

22

USULSÜZCE MÜNAKAŞA ETMEK

Ömer Faruk Elyasa

28

HÜSEYİN'İN (ra) EVLATLARI

Mustafa Yakupoğlu

32

CUMA FIRSATI

Erhan Yıldız

38

FEDAKARLIK SABIR VE CENNET

Bilal Özbuğday

44

EBU YUSUF (rh)

Usame Kaptan

52

EVLİLİĞE İLK ADIM

Ayşe Ebrar

60

TAVSİYE KİTAP (Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metotları)

Abdullah Talip

62

HİZMETKÂR ANNELER

Meryem Hafsa

66

GOOGLE GELİŞMİŞ ARAMA

Burak Eryılmaz

HASET

Bilal Özbuğday

bilalozbugday@takvadergisi.org

Allah'a hamd, Rasulüne salat ve selam olsun. Bizleri yeni bir sayıda tekrar bir araya getiren Rabbimize hamd olsun. Bu ayki yazımızda Rabbimizin izniyle, haset konusunu ele almaya çalışacağız. Bu konu başlığını duyunca zihninizde birçok şey beliriyor olabilir. Kalp hastalıklarından bir hastalık olan hasedin tanımı, bu hastalığın sebebi ve tedavisini kısa da olsa izah etmeye çalışacağım. Ancak bu konu başlığını tercih etmemde ki asıl gayem, müminlerin arasındaki ayrılıkların da asıl sebebinin bu hastalıktan kaynaklandığını düşünmemdir.

Özellikle tevhidi bilip öğrenmesi eskiye dayanan tecrübeli muvahhidler şöyle bir eskiye bakıp tefekkür edecek olurlar ise müminler arasında bir birlik ve ittifakın sağlanamamasının bununla birlikte ayrılıkların da olmasının temelinde yatan sebebin bu olduğunu fark edeceklerdir.

Müminlerin birlik olamamalarının birçok sebebini zikredebiliriz. Kimi insanlar tağutların otoritesini zikredebilir, kimileri bu birliği sağlayacak ehil bir kanaat önderinin olmamasını zikredebilir.

Ancak müminlerin kalplerinde taşımış oldukları haset ise kendilerinden kaynaklı bu ittifakın ve birliğin önündeki en büyük engeldir. Evet, dış etkenler bunun için bir problemdir. Ancak müminler için düşünülmesi gereken içten kaynaklı etkenlerdir. Çünkü müminlere düşen şey kendilerinden kaynaklı olanı tedavi etmek ve ortadan kaldırmaktır.

İnsan, bir hastalığı tedavi edebilmek için öncelikle bu hastalığı bilmeli, bu hastalığında kendisine zarar verdiğini bilmelidir.

Haset hastalığı; Müslümanların ihtilaflarını körükleyici bir hastalıktır. Birliklerinin ise önündeki büyük engellerden bir engeldir.

Bir anlaşmazlık ya da ihtilaf, müminler arasında baş gösterdiğinde bu hastalığın temeline indiğinizde bunun sebebinin çekememezlik duygusu olduğu belli bir süre sonra anlaşılmaktadır. Aslında bu hastalık tedavi edilmediğinde ise müminlerin fikrî ve bedensel ayrılıkları artmakta, herkesin kendisi tarafından kendi dünyası kurulmak istenmektedir.

Haset tanım olarak başkasının sahip olduğu maddî veya mânevî imkânların kendisine intikal etmesi veya kıskanılan kişinin bu imkânlardan mahrum kalması yönündeki istek ve niyettir.

Bazı lûgat alimleri sadece kalpte var olan bir istek ve niyet olarak tanımlasa da bazıları ise o niyetin gereği olarak fiili bir eylemi, girişimi de tanımın kapsamına dahil etmişlerdir.

İnsanlar, başkalarına verilen nimetler karşısında üç grupturlar.

Birinci grup; O nimetin o kimsede olmamasını temenni edenler ve isteyenlerdir. Buna haset denilir.

İkinci grup; O nimetin o kimsede kalmasıyla birlikte kendisine de aynısının verilmesini temenni edenlerdir. Buna ise gıpta denilir.

Üçüncü grup ise; İkinci gruba ek olarak o nimete sahip olmak için amel ortaya koymaya, bu temenni ile amelin bir araya gelmesine çalışanlardır. Buna ise hayırda yarışmak denilebilir. İşte insanların başkasına verilen nimetler karşısındaki durum ve vasıfları bundan ibarettir.

Haram olan haset, başkasının meşrû yoldan sahip olduğu bir imkândan dolayı insanın kıskançlık duygusunun etkisine kapılarak kendisine bir yararı olmasa bile o nimetin elden çıkmasını istemesidir.

Bu günah, yerin ve göğün ilk günahıdır. İblis Âdem'e (as) haset etmiştir. Ve bu sebeple Rabbine itaatsizlik etmiştir. Yeryüzünde ise Âdem'in (as) oğullarından Kabil, Habil'e haset etmiş ve ilk kanı dökmüştür.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَكَةِ اسْجُدُوا
لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ
قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ
خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

"Andolsun, sizi yarattık. Sonra size şekil verdik. Sonra da meleklerle, "Âdem'e secde edin" dedik. İblis'ten başka hepsi saygı ile eğildiler. O, saygı ile eğilenlerden olmadı. Allah, "Sana emrettiğim zaman seni secde etmekten ne alıkoydu?" dedi. (O da) "Ben ondan hayırlıyım. Çünkü beni ateşten yarattın. Onu ise çamurdan yarattın" dedi."¹

وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا
فَتَقَبَّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ
لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

"(Ey Muhammed!) Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, "Andolsun seni mutlaka öldüreceğim" demişti. Öteki, "Allah, ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder" demişti."²

Her iki olay da hasedin bir neticesidir. Burada dikkat çekilmesi gereken hususlardan birisi de haset etmeden önce ise her iki olaydaki hasetçiler kendilerince bir doğru ortaya koymuşlardır. Ancak kendi açılarından inandıkları doğrunun arkasından ise yanlış yapmışlardır. Örneğin İblis, kendisinin ateşten, Âdem'in (as) ise topraktan yaratıldığını söylemiştir. Burası doğrudur. Ancak bundan sonraki cümlesi 'Ben O'ndan daha hayırlıyım.' yanlıştır. Çünkü onun nezdinde sahip oldukları başkasının sahip olduğundan daha fazla üstünlüğü hak etmektedir. Beni ateşten onu topraktan yarattın demesi asıl itibarıyla doğrudur, ama haset etmeye sebep değildir.

Yine Kur'an'ın bize anlattığı bir kıssa da Yusuf'un (as) kissasıdır. Bu kıssada da yine kardeşlerinin Yusuf'a düşmanlık etmesinin temelinde yatan sebep kıskançlık ve haset hastalığıdır. Bu sebeple kendisine düşmanlık ettiler ve kuyuya attılar.

إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا نَحْنُ
عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ
اقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ
أَبْيَكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ

"Kardeşleri dediler ki: "Biz güçlü bir topluluk olduğumuz hâlde, Yusuf ve kardeşi babamıza bizden daha sevgilidir. Doğrusu babamıza açık bir yanlış içindedir." Yusuf'u öldürün veya onu bir yere atın ki babanız sadece size yönelsin. Ondan sonra (tevbe edip) salih kimseler olursunuz."³

¹ (7/ Araf 11-12)

² (5/ Maide 27)

³ (12/ Yusuf 8-9)

Hasedin menşei, insanın kendini diğer insanlardan daha üstün görmesidir. Haset gizli bir hastalıktır. İnsan bu hastalığa yakalandığının farkına varamayabilir. Haset her yerde, her insanda olabilir. Bir işte ortak olan iki arkadaş arasında da iki ilim talebesi arasında da olabilir. Bir fabrika da çalışan iki ustabaşı arasında da olabilir. İnsan kendini tedavi etmediğinde bu hastalığın dünyalık işlerde de ahiret eksenli işlerde de kendini göstermesi mümkündür. Bir kafirden bu hastalığın sadır olması ya da dünyalık bir hususta var olması belki sahibi açısından önemsenecek bir husus değildir. Ancak bir müminin kalbinde bu hastalık var olacak olursa işte o zaman ister dünyalık bir mesele de olsun, isterse ahiretlik bir mesele de olsun O mümini bu haslet helak edecektir. Tüm amellerinin boşa gitmesine dahi bu hastalık sebep olabilir. Nitekim Rasulullah (sav) şöyle buyurmaktadır;

لَا تَبَاغُضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابَرُوا،
وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ
يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ

“Birbirinizden nefret etmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları, kardeş olun. Bir Müslüman'ın din kardeşiyle üç günden fazla küs durması helâl olmaz!”⁴

Amelleri yiyip bitirmesiyle alakalı ise Efendimiz (sav) şöyle buyurmaktadır;

إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا
تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

“Hasetten sakının. Çünkü ateşin odunu yakıp tükettiği gibi haset de iyi amelleri yakar, bitirir.”⁵

Bizim yazımıza konu olan kısmı ise müminlerin birliğine engel olan tarafıdır. Aslında bizler bununla ilk karşılaşan nesil ya da insanlar değiliz. Bizden önceki insanlar arasında da bu hastalık vuku bulmuştur. Bir şahıs için düşünüldüğünde bu hastalık sadece o kişinin kendisini ilgilendirecektir. Ancak eğer toplumsal bir hastalığa dönüşmüş ise ya da kanaat önderleri bu hastalığa yakalanmışlar ise bu takdirde bu hastalık müminlerin birliklerinin önüne engel olarak çıkmaktadır. Bu satırlardan belki bir yanlış anlayış ortaya çıkabilir. Müslümanların birliklerinin önlerindeki tek engel hasettir. İfade etmeye çalıştığım şey bu değildir. Haset müminlerin birliklerinin önündeki engellerden bir engeldir. Bununla birlikte birleşmeleri mümkün değil ise bile müminlerin birbirlerinin aleyhinde olmamaları noktasında bir etkidir. Müminler birbirleriyle her noktada anlaşamayabilirler. Bir araya da gelemeyebilirler, ancak haset duygusu onların ayrılıklarını artırmada, birbirlerine karşı sui zan beslemede, kendi güç ve kuvvetlerini birbirlerine harcama noktasında, enerjilerini daha öncelikliye harcamama noktasında son derece güçlü bir etkidir.

İnsanlar, yapılar asıl görevlerini unutarak, birbirleri ile sürekli bir çekişme haline bürünmektedirler. Normal şartlarda dünyalık bir iş hakkında rekabet kaliteyi getirir. Rekabetin olması için ise birden fazla insanın ve yapının olması gerekir. Ancak Müslümanların birliği hakkında fazlalık ve rekabet ayrışmayı beraberinde getirmektedir. Her bir yapı ya da her bir Müslüman kendisi dışındaki herkesi son derece eleştirmekte, aleyhinde, hakkında bilmediği şeyleri bile konuşmak suretiyle fitneye ve kötülüğe hizmet etmektedir. Eleştirinin bir insana veya yapıya katkı sunması gerekirken haddinden fazla gereksiz ve mesnetsiz eleştiri muhatabı tarafından da kabul görmemektedir.

⁴ (Buhari)

⁵ (Ebu Davud)

Ve bu mesnetsiz ve hadsiz eleştirilerin temelini bakıldığında, bizler haset hastalığının olduğunun farkına varmaktayız. Çünkü bazen eleştiri bir yapıya veya insana öylesine alakasız bir köşeden geliyor ki insan hasetten başka hiçbir husus ile bu durumu izah edemez hale geliyor.

İnsanlar, eleştirirken yapılan işleri basitleştirerek bunu yapmaktadırlar. İslam anlayışı aksiyonelliğini kaybettiğinden hareket halinde bulunanlar sürekli olarak eleştirilmektedir. Çünkü insanlar da 'yapılabilseydi ben yapardım.' psikolojisi bulunmaktadır. Kendisi yapmadığından, yapamadığından ise yapanların ortaya koydukları az ya da çok olan çalışmayı küçümseyerek kirletmeye çalışmaktadırlar.

Birisini ya da bir yapıyı eleştirmek, İslami hareket adına haddi olmayarak söz söylemek, var olmayan şeyleri insanlara ve yapılara yakıştırmak, insana yapılmak istenen ama yapılamayan işe dâhil olmuş gibi hissettirmektedir. İşte bu insandaki var olan haset ve kıskançlık duygusunun insanı yönlendirmesidir.

Çünkü hayır ve ıslah isteyenler eleştiriye öncelikle muhatabına yönlendirirler. Bununla birlikte hiçbir şey yapmadıklarını da göz önünde bulundurarak söz söyleme noktasında hayâli davranmayı tercih ederler. Ancak durmadan oturarak eleştiri yapanların bunun kıskançlık duygusu ile yaptıklarından korkulur.

Şu ayeti dikkatle okursak izah etmeye çalıştığım konuyu biraz daha somutlaştırabiliriz.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

“Şüphesiz Allah katında din İslâm'dır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf, aralarındaki ihtiras ve aşırılık yüzünden ayrılığa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, bilsin ki Allah hesabı çok çabuk görendir.”⁶

Burada بَغْيًا بَيْنَهُمْ ifadesi ciddi anlamda önemlidir. Kendilerine kitap ve ilim verilmiş olmasına rağmen ihtilafları ve ayrılıkları artmaktadır. Sebebi ise birbirlerine olan kıskançlık ve hasetleridir. İlim ile birliktelik ve cem olma artması gerekirken, ayrılıklar artmaktadır.

Subhanallah! Bu durum günümüze nasıl da benzemektedir. Belki bundan yirmi yıl öncesine nazaran Tevhid ehli camia içerisinde daha fazla ilim talebesi, daha fazla davetçi, medrese ve davet imkânı var. Eskiye kıyasla daha fazla kitap basılmakta, daha fazla neşriyat çıkmaktadır. Ancak bu olanlar ihtilaflaşmayı, fırkalaşmayı ve anlaşmazlıkları artırmaktadır. Herkes müminlerin birlik ve beraberlikleri söz konusu olunca ya da kardeşlik denilince saatlerce konuşabilir. Hatta ümmetin en cahili sayılan insanlar bile bu konularda dakikalarca konuşabilir. Yani ayrılık sebebi ya da ayrışma ilimsizlikten kaynaklanmamaktadır.

Herkesin bir akide ve yöntem anlayışı ortaya çıkmış ve herkes kendi köşesinden din adına dertlendiğini söylemektedir. Aslında herkesin kendi köşesinde bir hareket halinde olması -her ne kadar istenilen bir durum değil ise bile- problem değildir. Problem olan şey herkesin kendi köşesinden bir diğerini başarısız kılma isteği ve gayretidir.

⁶ (3/ Ali İmran 19)

Seyyid Kutub (rh) yukarıdaki ayetin tefsirinde şunları söylemektedir; "...Kitap verilenler, kendilerine bilgi geldikten sonra karşılıklı ihtirasları yüzünden anlaşmazlığa düştüler."

Bu, işin gerçek yüzünü bilmemekten kaynaklanan bir anlaşmazlık değildir. Çünkü Allah'ın birliğini, uluhiyetin teklifini, insanın yapısını ve kulluk gerçeğini bildiren kesin ilim onlara gelmiş bulunmaktadır. Onlar ancak "aralarındaki azgınlıktan", taşkınlıktan ve zulümden dolayı ayrılığa düşmekteydiler. Zira Allah'ın kitaplarının, yasalarının ve belirlediği inanç sisteminin kapsadığı doğruluk ve adaletten ayrılmış bulunmakta idiler.

Surenin girişinde, siyasal akımların, bu mezhebî ayrılıkları nasıl körüklediğini görmüştük. Burada gördüklerimiz Yahudilik ve Hristiyanlık tarihi boyunca zaman zaman tekrar sahnelenen olaylardan yalnız bir örnektir. Mısır, Şam ve bu iki ülkeye bağlı bulunan yörelerin Roma idaresine karşı olduklarından Roma'nın resmî mezhebini nasıl reddettiklerini ve başka bir mezhebe bağlandıklarını da görmüştük! Aynı şekilde bir Roma imparatoru olan Herakliyas'un kendi ülkesinin parçalarını birleştirme çabaları da orta yolu arayan bir mezhebin doğuşuna neden olmuştu. İmparator bununla bütün amaçlarına ulaşacağını sanıyordu! Sanki inanç, siyasal ve ulusal manevralarda kullanılabilecek bir oyuncaktı! İşte bu tutum, azgınlığın en çirkin biçimiyle taşkınlığın ta kendisidir. Hem de kasıtlı ve bilinçli azgınlık!"

Bizden öncekilerin başlarına hasetten dolayı gelen şeyin bizlerin başına gelmesi de mümkündür.

Hiçbir insan haset ya da kıskançlık ederken bunu yaptığını ifade ederek bu işe elbette girişmez. Gizli bir hastalık olmasından da kaynaklı olarak, farklı şekillerde ortaya çıkabilir.

Örneğin bir insan ya da bir yapı kendisinin dışındakileri sürekli başarısız kabul ediyor ise, yaptıkları her işi boşa çıkarma gayretinde ise haset etme ihtimali söz konusudur. Bir iş yapıldıktan sonra sürekli olarak kendisine sorulma ihtimalini tekrarlıyor ise, aşırı şekilde her olaya haddinden fazla eleştiriyor ise haset etme ihtimali vardır.

Sürekli yapıların ve insanların dedikodusunu, gıybetini yapıyor ise yine bu hastalığa yakalanma ihtimalinden bahsedebiliriz. Yine muhataplarına karşı aşırı rekabetçi yaklaşıyor, sürekli kıyaslamalarda bulunuyor ise bu hastalık söz konusu olabilir.

Hasedin Tehlikesi

Cismi hastalıklar insanın ölümü ile son bulur. Ancak nefsi hastalıkların neticesi ölümden sonra başlar. İnsan kalp, tansiyon, şeker hastalığına yakalansa ya da daha ileri seviyede bir bedensel rahatsızlığa yakalansa kişi öldüğü an tüm hastalıklarından kurtulur. Ancak kişi nefsi ve manevi bir hastalığa yakalansa bunu yaşıyorken tedavi etmediğinde öldükten sonra onların karşılığını bulur. Kibir, kendini beğenme, haset vb. hastalıklar. Ölümden sonra kurtulması değil yakalanması söz konusudur.

Haset öyle bir hastalık ki tedavi edilmediğinde insanı imanından dahi edebilir. Aslında Kur'an da bize kâfirlerin tepkilerin anlatıldığı ayetlere baktığımızda kâfirlerin Allah'ın peygamberlerine inanamama sebeplerinin altında yatan duygulardan birisinin haset duygusu olduğunu

⁷ (Fi Zilal'il Kur'an)

anlarız. Kâfirler kendilerine gönderilen peygamberlerin nübüvvete layık olmadıklarını düşünüyorlardı. Kendileri gibi makam, mevki sahibi insanlardan ve zenginler içinden olması gerektiğini iddia ediyorlardı. Bu inkârın temeli, kıskançlık ve hasettir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır;

وَقَالُوا لَوْلَا نَزَلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ
الْقُرَيْيَةِ عَظِيمٍ
أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ
مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ
بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا
وَرَحِمْتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

"Bu Kur'an, iki şehrin birinden bir büyük adama indirilseydi ya!" dediler. Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda) kimini kimine, derece derece üstün kıldık. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır."⁸

Yine peygamberimizin zamanında Yahudilerin beklediği bir peygamber olmasına rağmen peygamber gelmesi ile birlikte iman etmemelerinin altında da yine haset duygusu vardı. Dolayısıyla haset duygusu insanı iman ettirmediği gibi, imandan sonra ayağını dahi kaydırabilir. Haset sahibi insan kıskançlığı sebebiyle, iman ettikten sonra sahip olduğu hidayetden dahi mahrum kalabilir.

Bu konu hakkında ise Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ
إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ
مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ
اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Kitap ehlinden birçoğu, hak kendilerine belirdikten sonra dahi, içlerindeki kıskançlıktan ötürü sizi, imanınızdan sonra küfre döndürmek isterler. Siz şimdilik, Allah onlar hakkındaki emrini getirinceye kadar affedin, hoşgörün. Şüphesiz Allah, gücü her şeye hakkıyla yetendir."⁹

Yine hasedin insana getireceği tehlikelerden birisi de aslında insanın Allah tarafından herkese takdir edilene razı olmamasıdır. Yani haset hastalığı insanı dolaylı olarak kadere itiraza götürebilir. Çünkü aslında insan başka bir insana verilen nimetin zevalini talep ederken, o nimetin asıl sahibinin ya da asıl takdir edicisinin Allah olduğunu unutmuş olmaktadır. İnsanlara zenginliği, fakirliği, genişliği, darlığı, sahip oldukları makamları, kazandıkları teveccühü takdir eden ve veren Allah Teâlâ'dır. İnsan karşısındaki muhatabını verilen bu nimete layık görmez iken aslında Allah'ın kaderine rıza göstermemiş olur.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ
وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ
تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"De ki: "Ey mülkün sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin."¹⁰

⁸ (43/ Zuhuruf 31-32)

⁹ (2/Bakara 109)

¹⁰ (3/Alî İmran 26)

İnsan şunu bilmelidir ki; haset ettiğinde, arkadaşından bir nimetin zevalini istediğinde, Allah yolunda gayret eden bir topluluğun ayağının tökezlemesini beklediğinde kaderden gaflettedir. Çünkü bir topluluğu bir ya da birçok hayra muvaffak kılan da Allah'tır. Bir insandan ya da bir gruptan sahip olduklarını çekip alacak olanda Allah'tır.

İnsan, tüm mahlûkat hakkındaki takdirin daha insan cenin haline gelmezden önce takdir edildiğini de aklından çıkarmamalıdır. Aslında birçok mümin yukarıdaki satırlarda ifade etmeye çalıştığımız hususları itiraf eder. Ancak bunun gereği olan şey Allah'ın hem kişinin kendisi hakkında hem de başkaları hakkındaki ilim, amel, mal, hüküm yönünden taksimatlarına razı olması ve haset etmemesidir.

Efendimiz uzun bir hadisin son kısmında şöyle buyurmaktadır;

رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ

“...Kalemler kaldırılmış. Sayfalar kurutulmuştur...”¹¹

Hasedin Sebepleri

İnsanın haset sahibi olmasının bazı sebepleri vardır. İnsan ihtilaflarda, düşmanlıkta aşırıya gittiğinde muhataplarını kıskanır ve onlara haset eder. Sıradan bir ihtilaf insanı hasetçi bir birey haline dönüştürebilir. Bazı durumlarda bir insanın sürekli olarak haklı çıkması dahi muhatapları tarafından kıskanılabilir.

Kişinin kin beslemesi, muhatabına kin gütmesi de hasede sebeptir. Bir insan muhatabına sinirlendiğinde, ona öfke ve nefret duyguları beslediğinde muhatabının sahip olduğu nimetlerin zevalini talep etmesi de ona mübah gelmektedir.

Yine aynı şekilde insanlar arasındaki üstünlük duygusu, kibir, böbürlenme, ulaşılmak istenen şeylerden mahrum kalma korkusu, insanı hasetçi bir birey yapabilir. İnsan bazı durumlarda yeni şeylere sahip olmak için bu duygu içerisine girerken bazen ise elde ettiklerini kaybetmeme adına hasetçi davranarak, kendisi dışındaki muhataplarının tamamının çabalarını boşa çıkarma gayretinde olabilir. Örneğin makam ve mevki tutkusu, insanı hasede sürükleyebilir.

Bahsettiğimiz gibi bazen makamı elde etmiştir. Bu sahip olduklarını korumak için, başkalarına haset eder ve onları diline dolar. Bazen ise muhatabının elde etmiş olduğu makamın kendisine verilmesini temenni eder ve kıskanır.

Bazen hasedin sebebi çok daha basit bir şey de olabilir. İnsanda değer görme ve kale alınma isteği vardır. Her insan kendisinin değer görmesini, varsayılmasını ister. Bir çocuk, yaşı henüz büyük sayılmayacak yaşta bir genç dahi kendisinin muhatap alınmasını ister. Genelde bu yaşlarda insanlar tarafından var sayılan bir genç asla bunu unutmaz. Asıl itibariyle bu duygu tüm insanlar için geçerlidir. Ve onun dışındaki insanlar tarafından bu yerine getirilmediğinde psikolojik birtakım takıntılara ve kalbi hastalıklara kapılabilir. Örneğin yaşı büyük olmasına rağmen, davada eski ve tecrübeli olmasına rağmen kendisine müracaat edilmiyor ise insandaki haset duygusu ortaya bir anda çıkabilir.

Haset duygusunun oluşması ve güçlenmesinde, kişinin kendini başkalarından daha aşağı seviyede görmesinden doğan kompleksin büyük etkisi vardır.

¹¹ (Tirmizi)

Hasedin Tedavisi

Haset hastalığının ilim ve amelle tedavi edilebileceği belirtilir.

İlim sayesinde kişi bu duygunun mahiyeti, sebepleri ve zararları hakkında bilgi edinir. Amelle de haset duygusuna yol açan sebeplerin aksi istikametindeki davranışlara kendini zorlayarak kıskançlık eğilimlerini ortadan kaldırır veya hafifletir ya da bu eğilimlerin baskısından kurtulma imkânına kavuşur.

Bu hastalığa yakalanacak olursak bir kardeşimizde bir hayır görürsek bereket ve hayır duası edeceğiz. Gıpta edilmesi mümkün ise gıpta edeceğiz. Kendisinden nimetin zail olmasını istemeksizin kendimize de verilmesi için dua edeceğiz.

Şunu aklımızdan çıkarmamak zorundayız. Haset etmeyen insan mutlu bir insandır. Allah'ın kendisine verdikleri ile gönül rızasını birleştirerek Rabbine boyun eğmeye çalışandır.

Kendisine haset edildiğini zanneden kişi ve yapılar ise aldırış etmeksizin, samimi ve ihlaslı bir şekilde Allah yolunda çabalamanın derdinde olmalıdır. Haset edildiğini düşünen insan da bir başka hataya düşerek bunları konuşmamalıdır. Çünkü derdi davası olan bir insan kendisi dışındaki olaylara karşı umursamaz kesilmelidir.

Bir söz ile ifade edecek olursak; "Davasında dalgıç olan umuma karşı dalgındır."

Kişi işini yapacak, işini Allah'a bırakacak ve Allah'a yönelerek, O'nu zikrederek gayret edecek. Ve şunu da unutmayacak ki muvaffak olduğu tüm hayırlar Allah'ın kendisine vermiş olduğu bir nimettir.

Bunun nimet olduğunu anladığı zaman ise herkesin önünde, ulaştığı her nimeti anmamalıdır. Kula verilen özel nimetlerin kalbi hastalıklı olan insanlar yanında anılmaması hem kendini hem muhataplarını korumak için daha iyi olacaktır. Kendine verilen özel nimetleri sayıp döktüğünde kendini beğenme, övünme gibi hastalıklar kişinin kendisinden, kıskançlık ve haset gibi hastalıklar ise muhatabından sadır olabilir.

Bir Detay

Bazı kötü niyetli kişilerin elde edecekleri imkânlarla fitne ve fesat çıkarmak gibi zararlı faaliyetlerde bulunmasından kaygı duyulduğu için bunların o imkânlardan mahrum kalmasını arzulamakta ise bir sakınca yoktur.

İnsanlar eğer bir imkân elde ettiklerinde insanları bir felakete ya da ifsada sürükleyecekler ise onun o nimeti elde etmemesini istemek haset değildir.

Örneğin bir davetçi ya da ilim talebesi düşünün, bu insan olgunlaşmadan önce bazı makam ve rütbeleri elde etmiş. Ancak henüz fikrî ve kalbî olgunluğa ulaşmamış. Bu insanın müminler arasında olgunluğa ulaşmadan Müslümanlar içerisinde bir yer edinmesini istememek haset değildir. Bu durum Müslümanların genelinin maslahatını düşündürmektir. Tabi elbette bu husus çok ince bir çizgidir. Zaten haset hastalığının çok gizli bir hastalık olduğunu ifade etmiştik. Bu durum ile birleşince çok daha hassas olmak gerekmektedir.

Son olarak bir hadis ile konumu sonlandırmak istiyorum.

Enes bin Malik'ten (ra) rivayet edildiğine göre O şöyle demiştir;

Rasulullah (sav) ile beraber oturuyorduk, buyurdu ki;

“Şimdi yanınıza cennetlik bir adam gelecektir.”

Bir de baktık ki ensardan, abdest suyu sakalından damlayan ve ayakkabılarını sol eline asmış bir adam çıkageldi. Ertesi gün olunca Rasulullah (sav) yine evvelki gibi söyledi. Bu adam yine önceki gibi çıkageldi. Üçüncü gün olunca Rasulullah (sav) yine aynı sözü tekrar etti ve yine aynı adam ilk haliyle geldi. Rasulullah (sav) kalkınca Abdullah bin Amr (ranh) o adamı takip etti ve ona;

“Ben babamla münâkaşa ettim, üç gün onun yanına gitmeyeceğime yemin ettim. Bu zaman zarfında beni evinde misafir eder misin?” dedi. Adam da kabul etti.

Daha sonra olanları, Abdullah bin Amr (ranh) şöyle anlattı;

“Üç geceyi onunla bir arada geçirdim. Fakat gece boyunca uzun uzun ibadet ettiğini görmedim. Ancak fecre kadar zaman zaman uyanıp zikretti ve tekbir getirdi. Onun hayırdan başka bir şey söylediğini de işitmedim. Üç gün geçince sanki onun amelini küçümser gibi oldum ve dedim ki;

“Ey Allâh'ın kulu! Babamla aramda bir ihtilâf yoktur. Fakat Rasulullah'ın (sav), senin için üç kere; “Şimdi yanınıza cennetlik bir adam gelecektir.” buyurduğunu işittim. Üç defa da sen çıkageldin. Ne gibi ameller işlediğini öğrenmek için senin yanında kalmak ve seni örnek almak istedim. Fakat senin büyük bir amel işlediğini de görmedim. Seni Rasulullâh'ın söylediği mertebeye ulaştıran amel nedir?”

O kişi de “Şu gördüğünden başkası değildir.” dedi. Fakat ben ayrılmak için döndüğümde ardımdan seslenerek dedi ki;

“Evet, benim amelim, senin gördüğünden başkası değildir. Ancak ben Müslümanlardan hiç kimseye karşı kalbimde en ufak bir kin tutmam ve Allah'ın verdiği herhangi bir nimet ve hayırdan dolayı da **kimseye asla haset etmem.**”

Bunun üzerine; “İşte seni o dereceye ulaştıran bu hâlidir.” dedim.”

Rabbim bizleri haset hastalığına yakalanmaktan da hasetçilerin hasedinden de muhafaza etsin.

Allahumme Âmin...

YAŞAYAN VE YANINDA OLDUĞUN BİR KİMSEDEN ŞEFAAT TALEP EDİLİR Mİ?

Ali Mücahit Orakçı

alimucahitorakci@takvadergisi.org

Hamd hardal tanesi kadar imanı olan kullarına şefaati edecek olan Allah'a olsun. Salat ve selam kendisine şefaati etme izni verilen nebimiz Muhammed'in üzerine olsun. Bir önceki yazımızda şefaatin kısaca tanımından bahsetmiş ve muvahhitten ya da şefaati etmesi umulan kimseden şefaati talep etme hususunda insanların birtakım görüşlere ayrıldığını söylemiştik. Bu yazımızda bu görüşlerin ilki olan, yaşayan ve hazırda/yanında olan bir kimseden şefaati talep edilmesinin meşru olduğunu savunanların delillerini inceleyip Kur'an ve sünnete en uygun görüşün hangisi olduğunu belirteceğiz.

Birinci Görüş:

“Şefaata etmesi umulan yaşayan kimsenin kendisinden kıyamet günü için şefaata talep etmek meşrudur”

Bu sözün delili olarak nebi (as) ve sahabesinden rivayet olunan bazı hadisler öne sürülür.

Birinci Delil: Müminlerin, kıyamet günü başkalarına şefaata etmesi.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه، عن النبي ﷺ قال: «... حتى إذا خلص المؤمنون من النار، فوالذي نفسي بيده ما منكم من أحد بأشد مناشدة يلو في استقصاء الحق من المؤمنين يتويوم القيامة لإخوانهم الذين في النار، يقولون: ربنا كانوا يصومون معنا ويصلون ويحجون، فيقال لهم: أخرجوا من عرفتم... فيشفع النبيون والملائكة والمؤمنون، فيقول الجبار: بقيت شفاعتي».

Yine İbn-i Mâce'nin Rivayet ettiği hadis-te Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur; Allah (cc) Mü'minleri cehennemden kurtardığı ve Onları emin kıldığı vakit nefsimi elinde bulundurana yemin ederim ki herhangi birinizin cehenneme giren Mü'min kardeşleri hakkındaki mücadelesi herhangi birinizin bir hak uğrunda arkadaşı ile dünyadaki mevcut olan mücadelesinden daha şiddetli olacak ve onlar:

-"Ey Rabbimiz... Dünya yurdunda kardeşlerimiz Bizimle beraber oruç tutarlar, bizimle beraber namaz kılarlar, bizimle beraber haccederlerdi" derler. Allah (cc) cennetlik Mü'minlerin yüzlerini ateşe haram ederek:

-Tanıdıklarınızı Çıkarınız..." Melekler Şefaata Etiler, Peygamberler Şefaata Etiler, Mü'minler de Şefaata Etiler... (Kendisini Kast ederek) Erhamü'r-Rahimînden Başka Kimse Kalmadı... buyurur"¹

وضح عن ابن أبي الجعداء رضي الله عنه، أنه قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: «يدخل الجنة بشفاعة رجل من أمتي أكثر من بني تميم»، قيل: يا رسول الله سؤال؟ قال: «سواي».

İbni ebi Ceza'dan sahih olarak rivayet edildiğine göre o şöyle söyledi: Ben Rasulullah'ı (sav) şöyle söylerken işittim:

“Ümmetimden bir adamın şefaati ile Temim oğullarından daha fazla kişi cennete girer.”

Denildi ki: Ey Allah'ın Rasulü bu adam senin dışında bir adam mı?

Allah Rasulü: “Benim dışımda” dedi.²

¹ Muttefekun aleyhi, Sahih Buhari, 9/129/7439, Sahih Müslim, 1/114/373
² Tirmizi sünen, 4/626/2438. Tirmizi: "Bu hadis hasen ve sahihtir" demiştir.

إِنَّ مَنْ أُمِّي مَنْ يَشْفَعُ لِلْفَتَامِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَشْفَعُ
لِلْقَبِيلَةِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَشْفَعُ لِلْعَصْبَةِ، وَمِنْهُمْ مَنْ
يَشْفَعُ لِلرَّجُلِ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ.

Ebu Said el-Hudri'den rivayet edildiğine göre nebi (sav) şöyle buyurdu:

“Ümmetinden öyle kimseler vardır ki kimisi insanlardan birçok topluluğa, kimisi bir kabileye, kimisi bir gruba, kimisi bir adama şefaât eder ve böylelikle cennete girerler.”³

Bu hadisler gibi onlarca rivayet var, rivayetlerin kimisi sahih kimisi hasen kimisi zayıftır. Bu hadislerden anlaşılan şey ise Rasullerin, şehitlerin dışında başka kimselerinde şefaât etmesine izin verileceğidir. Bu hadisleri delil alanlar şöyle söylüyor: kendisine Allah'ın şefaât etme izni vereceği umulan kimseden şefaât istemesinde sakınca yoktur. Zira şefaât talep eden kimse sebeplere sarıldıktan ve Allah'ın izin vermesini de göz ardı etmedikten sonra olması mümkün olan bir şeyi talep etmiştir.

Bu yaklaşımın cevabı ise şudur: Sahabeden veya onlara tabi olanlardan nebi (sav) dışında başka kimseden kıyamet günü için şefaât talep ettikleri sabit olmamıştır. Yani onlara böyle bir şey yapmamışlardır. Onlar hayırlar hususunda çok arzulu olmalarına ve nebinin dışındaki başkalarının da kıyamet günü şefaât edeceğini bildiren hadisleri bilmelerine rağmen böyle bir şey yapmadılar.

İkinci Delil

Müminlerin kendileri veya kendilerinin dışındakiler için başka müminlerden dua talep etmesi meşrudur.

Naslarda bir müminin diğer bir müminden istiğfarda bulunmasını, hayır dua etmesini talep etmesi sabit olmuştur. Ayrıca yağmur duası ve müminlerden vefat edenlere dua edilmesi de sabit olmuştur.

İstiğfar talep edilmesi ile ilgili rivayetler:

وضح عن ابن أبي الجعداء رضي الله عنه، أنه
يقول: «يدخل الجنة ﷺ قال: سمعت رسول الله
بشفاعة رجل من أمتي أكثر من بني تميم»، قيل:
«يا رسول الله سؤال؟ قال: «سواي».

Ömer ibni Hattab'tan sahih olarak rivayet edildiğine göre O Uveys el-Karniye şöyle söylemiştir: "Ben Allah Rasulünün (sav) şöyle dediğini işittim: "Size Yemen'den Üveys denilen bir adam gelecek. Yemen'de bir annesinden başka kimse bırakmıyor. Kendisinde beyazlık vardı. Allah'a dua etti de onu kendisinden giderdi. Yalnız bir dinar veya dirhem yeri kadar kaldı. Eğer Üveys Allah adına yemin etse Allah (cc) elbette O'nu yemininde doğru çıkarır. Senin için dua etmesine imkan bulursan ondan dua iste." demiştir. Ömer de (ra) Üveyse "Benim için, istiğfar ediver!" demiş, O da "Ömer için istiğfarda bulunmuştur."⁴

وضح عن ابن أبي الجعداء رضي الله عنه، أنه
قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: «يدخل الجنة
بشفاعة رجل من أمتي أكثر من بني تميم»،
قيل: يا رسول الله سؤال؟ قال: «سواي».

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre O şöyle söylemiştir: "Rasulullah (sav) Habeşistan kralı Necaşi'nin (rh) ölüm haberini bize verdi ve şöyle söyledi: "Kardeşiniz için istiğfarda bulunun."⁵

Hayır Dua talebinde bulunulması ile ilgili rivayet:

ما يروى عن صفوان بن عبد الله - وكانت تحته
الدرءاء، قال: قدمت الشام، فأتيت أبا الدرداء في
منزله، فلم أجده ووجدت أم الدرداء، فقالت: "أتريد
الحج العام؟ فقلت: نعم، قالت: فادع الله لنا بخير،
فإن النبي ﷺ كان يقول: «دعوة المرء المسلم لأخيه
بظهور الغيب مستجابة؛ عند رأسه ملك موكل كلما
دعا لأخيه بخير، قال الملك الموكل به: آمين ولك
بمثل»، قال: فخرجت إلى الشوق فلقيت أبا الدرداء،
فقال لي مثل ذلك يرويه عن النبي

³ (Tirmizi sünen, 4/627/2440, Hadis hasendir.)

⁴ (Müslim, Fadailu's-sahabe, 223-224)

⁵ (Müttefegun aleyh, Sahih Buhari, 2/88/1327)

Safvan ibni Abdullah, rivayet edildiğine göre şöyle söyledi: "Şam'a geldim, Ebu Derda'nın evine gittim ancak onu evinde bulamadım, Ümmü Derda ise evdeydi. Ümmü Derda bana: "Bu sene hac yapmak mı istiyorsun?" dedi. Bende "evet" dedim. Bana : "Allah'a bizim için hayır dua et çünkü nebi (sav) şöyle buyurmuştur: **"Bir Müslüman, yanında bulunmayan bir din kardeşi için dua ederse bu dua makbuldür ve mutlaka yanı başında bir melek bulunur ve her dua ettiğinde melek ona, aynı şeyler sana da verilsin, diye dua eder."** Sonra çarşıya çıktım ve Ebu Derda ile karşılaştım oda Rasulullah'tan rivayet edilen bu sözü söyledi.⁶

Yağmur yağması için dua talep edilmesi ile ilgili rivayet:

ما صح عن أنس بن مالك رضي الله عنه، أن عمر بن الخطاب رضي الله عنه كان إذا قحطوا أستسقى بالعباس بن عبد المطلب، فقال: "اللهم إنا كنا نتوسل إليك بنبينا فتسقينا، وإنا نتوسل إليك بعم نبينا فاسقنا"، قال: فيسقون.

Enes (ra) rivayet ettiğine göre Ömer ibni Hattab (ra) kıtlık olduğu zaman Abbas bin Abdulmuttalip ile yağmur duasına çıkardı ve şöyle derdi:

"Allah'ım biz nebimizi vesile ediniyorduk ve sen bize yağmur yağdırıyordun, bugün ise nebimizin amcası ile tevessülde bulunuyoruz bize yağmur yağdır." Allah (cc) yağmuru verdi.⁷

İmam Şevkani'nin şu sözünü de aktarmaktalar:

"Mahluktan şefaati talep edilmesine gelince, dünya işlerinde yaratılmışların güç yetirebildiği şeylerde yaratılmıştan şefaati talep edilmesinin caiz olduğu hususunda Müslümanların arasında ihtilaf yoktur."⁸

Kıyamet günü için şefaati talebini, istiğfar, yağmur duası, hayır duasına kıyas etmek kıyası maal farıktır; yani geçersiz kıyastır. Fark ise bariz olarak şudur başkalarından istenen bu dualar dünyada

hasıl olan ve gerçekleşen taleplerdir. Ancak şefaati isteme ise ahirette gerçekleşecek olan bir taleptir. Yani sen karşıdaki kişiden ahirette yapacağı bir duayı istiyorsun. Bu ise Allah'ın iznine bağlı olan bir şey ve bu durumda kendisinden şefaati talep edilenin Allah (cc) katındaki derecesinin kesin yüksek olduğunu ve özel olduğunu söyleme vardır.

Şu da söylenebilir: Rasulullah'tan (sav) istiğfar, istisga (yağmur duası), hayır duası ve kıyamet günü şefaati talep edilmiştir. Sahabelerin bütün bunları yaptığı sabit olmuştur ancak onların (ra) nebinin (sav) dışında başka birisinden kıyamet günü şefaati talep etmesine dair hiçbir şey sabit olmamıştır. Bu durum nebiden ve onun dışındakilerden talep ettikleri yukarıda geçen isteklerin meşru olduğu, ancak sadece nebiden istedikleri talebin ise başkasından istemenin meşru olmadığını göstermektedir.

Şu hususu da uyarmadan geçmeyelim: kişinin başka birisinden yine başka birisi için dua talep etmesi kendisi için dua talep etmesi ile aynı değildir. Bu durum yani başkası adına talepte bulunma bazen vacip bazen mustahap olur ve kişinin nefsi için bir menfaati söz konusu değildir. Kişi kendisi için duayı bir menfaat için istemekte ve dua edenin bir fayda elde edip etmeyeceğine bakmamaktadır. Nitekim gıyapta yapılan duaya melek dua edene "sana aynısı olsun" demek sureti ile dua eden bu şekilde faydalanmaktadır. Bunun örneği bize sahih yollar ile ulaşan ve Rasulullah'ın (sav) fakir kimse için -insanlardan istemeyi terk etmesi mendup olmasına rağmen- sadaka talep etmesidir. Onun (sav) istemesi ya vacibi ya da mustahabı emretmesidir. O ki (sav) Allah'a (cc) rağbet etmede en kamil olan kimsedir.

Cerir bin Abdullah, rivayet edildiğine göre şöyle söylemiştir: "Üstlerinde yünden elbiseler olan bedeviler Rasulullah'a (sav) geldiler. Onların kötü hallerini ve ihtiyaca sahibi olduklarını görünce, insanları onlara sadaka vermeye teşvik etti."⁹

⁶ (Müslim, Zikir 86; Ebû Dâvûd, Vitir 29)

⁷ (Buhari, 1010)

⁸ (Fethu-r-Rabbani, 1/360, Risale: "Dureru-n-Nadid")

⁹ (Müslim, 8/61/6997)

Üçüncü Delil

Rasulullah'tan (sav) kıyamet günü için dünyada şefaât talep edilmesi

عن ربيعة بن كعب الأسلمي رضي الله عنه، قال: كنت أبيتُ مع رسول الله ﷺ فأتيته بوضوئه وحاجته، فقال لي: «سل»، فقلت: أسألك مرافقتك في الجنة، قال: «أو غير ذلك»، قلت: هو ذاك، قال: «فأعني على نفسك بكثرة السجود».

Rasulullah'ın (sav) hizmetkârı ve Ehl-i Sufte'den olan Ebû Firas Rabîa İbni Ka'b el-Eslemî(ra) şöyle dedi:

Rasulullah (sav) ile birlikte gecelerdim. Abdest suyunu ve öteki ihtiyaçlarını hazırlardım. Bu hizmetlerimden dolayı bir gün bana: **"Dile benden ne dilersen" buyurdu.** Ben: Cennette seninle beraber olmayı isterim, dedim. Rasulullah (sav): **"Başka bir şey istemez misin?"** buyurdu. Ben: Benim dileğim bundan ibarettir, dedim. Bunun üzerine Rasulullah (sav) efendimiz:

"Öyleyse çok namaz kılıp secde ederek, kendin için bana yardımcı ol!" buyurdu.¹⁰

وفي رواية أنه قال: "يا رسول الله، أشفع لي إلى ربك عز وجل؛ فليعيقني من النار".

Başka bir rivayette: "Rabia ibni Kap şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasulü Rabbine benim için şefaâtçi ol ki beni ateşten azat etsin"

Rasulullah'ın (sav) -erkek veya kadın- hizmetçisinden sahih bir rivayette hizmetçi şunları aktarmaktadır: Nebi (sav) hizmetçisi için **"İhtiyacın var mı?"** diye sorardı. Yine bir gün bu soruyu sordu ve hizmetçisi Ey Allah'ın Rasulü! benim bir ihtiyacım var dedi. Rasulullah (sav): **"Hacetin nedir?"** dedi. Hizmetçi: "Hacetim kıyamet gününde bana şefaât etmendir" dedi. Rasulullah (sav) "bunu sana kim öğretti"

dedi. Hizmetçi "rabbim" cevabını verdi. Rasulullah (sav) "eğer böyle olmasını istiyorsan çok secde ederek bana yardım et" dedi.¹¹

Enes bin Malik'ten (ra) rivayet edildiğine göre o şöyle aktardı: Rasulullah'tan (sav) kıyamet gününde bana şefaât etmesini istedim. Nebi **"bunu yapacağım"** dedi. Bende Ey Allah'ın Rasulü seni nerede bulacağım dedim. Nebi (sav) **"beni bulacağın ilk yer sıratıdır, orada bul beni"** dedi. Ben "seni sıratı bulamaz isem ne yapayım?" dedim. Nebi (sav) **"mizanda ara beni"** dedi. Ben "mizanda da bulamaz isem ne yapayım" dedim. Nebi **"Havuzun başında ara beni. Şüphesiz ki ben bu üç mekandan başka bir yerde olmam"** dedi.¹²

Bu hadislerle ise şu cevap verilir: Sahabenin nebi (sav) dışında birisinden böyle bir talepte bulunduğu varit olmamıştır. Tabiinden hiçbir kimse de sahabeden bu şekilde bir şefaât talebinde bulunmamıştır. Bu ise bu isteğin sadece nebiye has olduğunu gösterir. Çünkü Rasulullah'ın (sav) kıyamet günü şefaât etmesi içinde şek barındırmayacak şekilde kesindir. Nebinin (sav) şefaât etmesi Allah katındaki kesin olan yüce mertebesinden kaynaklanmaktadır.

Dördüncü Delil

Allah katında şefaât etme yetkisi verileceği umulan, yaşayan ve hazırda/mevcut bulunan kimseden şefaât talep etmenin caiz olduğunu söyleyenlerin getirdikleri delillerin arasında birtakım çok zayıf hatta uydurma rivayetler de vardır.

İbn-i Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre O şöyle söyledi: Bir gün nebi (sav) Kâbe'nin yanında idi ve Cibril (as) yanına indi ve şöyle söyledi: "Ey Muhammed! senin ümmetinde bir adam çıkacak şefaât edecek ve Allah (cc) mudar ve rebia kabileleri sayısınca kişiye şefaât edecek, şayet o adam ile karşılaşırın ümmetin için ondan şefaât iste" Nebi (sav): "Ey Cibril! onun ismi ve özellikleri nedir? Dedim. Cibril: "Onu ismi Uveys..." dedi.¹³

¹¹ (İmam Ahmed müsned,25/479/16076. Senedi sahih)

¹² (Tirmizi sünen, 4/621/2433. Tirmizi "Bu hadis hasen garip bir hadistir.

Ben bu veçhinden başka bir veçhini bilmiyorum." Dedi. İmam Zehebi

İsnadının ceyyid olduğunu söyledi.)

¹³ (İbni Hibban, 2/297. Uydurma bir hadistir.)

¹⁰ (Müslim, Salât, 2/52/1029)

Bu hadisin devamında şöyle geçmekte: Ebu Bekir (ra) Uveysi aramaya devam etti ancak onunla karşılaşamadı ne zaman ki öleceğini anladı Ömer (ra) onu bulmasını vasiyet etti ve nebinin Uveysi hakkında ki söylediği (sav) sözünü aktardı ve ona: "Ey Ömer şayet onunla (Uveys) karşılaşsan ondan benim, senin ve ümmeti Muhammed için şefaati iste."¹⁴

Ali Bin Hüseyin'den aktarılan başka bir rivayette Kaab (ra) Muğire b. Nevfel'in (ra) elini tuttu ve şöyle söyledi: "kıyamet günü bana şefaati et" Muğire elini çekti ve "bende kimim? Ben ancak Müslümanlardan bir adamın" dedi. Kaab Muğire'nin elini tekrardan tuttu ve çok şiddetli bir şekilde sıktı ve şöyle söyledi: "Muhammedin alinden hiçbir kimse yoktur ki ancak kıyamet günü onun şefaati etme hakkı vardır" sonra "bunu bununla hatırla" dedi.¹⁵

Bu rivayetler gibi benzer başka rivayetlerde vardır. Bu hadisler nebi (sav) dışındakilerden şefaati talep etmemin meşru olduğuna dair delil olarak getiriliyor. Ancak İbni Ömer'den gelen rivayet uydurmadır. Kaab ile Muğire b. Nevfel arasında geçen diyalog iki tarik ile gelmiştir. Şefaati kelimesinin sarıh bir şekilde geçtiği rivayet Ali b. Zeyd b. Cüdan tariki ile gelmiştir. Bu kimse ise zayıftır. İkinci senet ise Halid b. Mahled tek kalmıştır. Halid b. Mahled'den şeyheyn hadis aktarsa da bu kimse Şii'dir ve münferit kaldığı rivayetleri vardır. İmam Zehebi İmam Buhari'nin bu kimseden rivayet ettiği hadisi tenkit etmiştir ve şöyle söylemiştir: "Sahihi Buhari'nin heybeti olmasaydı bu hadisi Halid b. Mahled'in münkerlerinden sayardım"¹⁶

Bu hadiste Şiaların âli beyt hakkında ki aşırılıkları ve onların mertebelerini aşırı yüceltmeleri görülmekte ve etkisi hissedilmektedir.

Bu hadisin sahih olduğun farz etsek bile Kaab (ra) Rasulullah'a (sav) yakın olmanın faziletini ve ilk şefaati edileceklerin ona yakın olanların olacağını beyan etmek için bu şekilde yaptı yoksa kıyamet günü için şefaati talep etme sebebi ile bunu yapmadığı şekilde anlaşılabilir. Allah (cc) en doğrusunu bilendir.

Beşinci Delil

Sahabelerden birisinin başka bir sahabeye Allah eğer kendisine şefaati etme izni verir ise şefaati edeceğini söylemesi.

Sunabihi (rh) rivayet edildiğine göre şöyle söylemiştir: " Ubade b. Samit'in yanına o ölüm sekeratındayken girdim ve ağladım. Bana "sakin ol niçin ağlıyorsun?" diye sordu ve devamında "şayet şahitlik edilsem sana da şahitlik edeceğim eğer şefaati edilsem sana da şefaati edeceğim ve eğer güç yetirirsem sana faydalı olacağım" dedi.¹⁷

Bu hadisenin başka birisinden şefaati talep etmeye kıyas edilmesi batıl bir kıyastır. Çünkü burada bir talep yok. Nebi (sav) kimseden rukye yapmasını talep etmemiştir ancak ölümünde önce Aişe (ra) annemizin yaptığı rukyeyi kabul etmiş ve bu yaptığından dolayı annemize kızmamıştır. Aişe (ra) annemizden rivayet edildiğine göre şöyle söylemiştir: "Rasulullah (sav) rahatsızlandığı zaman nas ve felak surelerin okur ve kendisine üflerdi. Ancak acısı artınca ben bu sureleri okuyup elimle bereketini umarak ovalardım."¹⁸

Bu olaya şahitlik eden sahabe ve tabiinden kimseler hiçbir şekilde, Ubade b. Samit'in Sunabihi'ye vaat ettiği bu şefaati ondan talep etmemiştir. Bu da gösteriyor ki dünyada iken yaşayan birisinden şefaati talep etmek ancak nebiye has olan bir şeydir. Nebi (sav) vefat ettiğine göre bu şekilde bir talep meşru olmayan bir taleptir.

¹⁴ (Tarihu Dimeşk, 9/435)

¹⁵ (İbni Saad, Tabakat-ul'kubra, 5/16 Zayıf bir senet ile.)

¹⁶ (Mizan-ul'itidal, 1/641)

¹⁷ (Müslim, 1/42/51)

¹⁸ (Muttefekun aleyh, Buhari, 6/190/5016)

USULSÜZCE MÜNAKAŞA ETMEK

Ömer Faruk Elyasa

İbn Recep el-Hanbelî

Selef ümmeti; haram ve helal meselelerinde tartışmayı ve münakaşa etmeyi kerih görmüştür. Usulsüzce yapılan münakaşa İslam ümmetinin takip ettiği metot değildir. Seleften sonra bu meseleler ortaya çıkmıştır. Nasıl ki Irak fakihlerinin Hanefi ve Şafi mezhebinin aralarında ki ihtilaflı meseleleri gibi... Bunlar fayda vermeyen konularda uzun uzunca tartışmış ve ihtilaflı ve münakaşalı konuları genişleterek kitaplar tasnif etmişlerdir. Bunların hepsi daha sonradan ortaya çıkmış aslı astarı olmayan ilimlerdir. Bu şekilde kendilerini faydasız ilimlerle meşgul etmişlerdir.

Selef, bu ilmi kerih görmüştür. Sünen'de Merfu' bir hadiste şöyle geçmektedir:

“Hidayetten sonra sapıklık ancak usulsüzce tartışma yapan kimselere olmuştur.”¹ Allah Rasulü (sav) daha sonra şu ayeti okudu:

“Dediler ki: “Bizim ilahlarımız mı daha hayırlı, yoksa o mu?” Onu yalnızca bir tartışma-konusu olsun diye (örnek) verdiler. Hayır, onlar 'tartışmacı ve düşman' bir kavimdir.”²

Selef âlimlerinden bazıları şöyle demişlerdir: “Allah bir kuluna hayrı dilediği zaman ona amel kapısını açar; tartışma kapısını kapatır. Allah bir kuluna da şerri dilediği zaman hayrın kapısını kapatır; tartışma kapısını ona açar.”

İmam Malik (ra) şöyle der: “Bir beldeye uğradım; bunlar çokça soru sormayı kerih görürlerdi.” Ve yine İmam

Malik (ra) çokça konuşmayı ve fetva vermeyi ayıp görür ve şöyle derdi: “Onlardan bazıları sanki çok güzel konuşur ve azgın deve gibi 'bu böyle, şu şöyle' der ve boş yere konuşur.”

İmam Malik (ra) çokça sorulara cevap vermeyi de uygun görmezdi. Mesela “Sana ruh'tan sorarlar; de ki: “Ruh, Rabbimin emrindendir, size ilimden yalnızca az bir şey verilmiştir.”³ bu ayette 'sorunun cevabı gelmemiştir' demiştir.

Ona şöyle denilir; “Hadisleri bilen birisi onlarla tartışabilir mi”? O'da şöyle cevap vermiştir: “Hadisleri söyler; kabul ederse ne güzel, kabul etmezse sus!”

Yine şöyle der: “İlimde münakaşa ve cedel; ilmin nurunu götürür, kalbi katılaştırır ve kötü şeyleri miras bırakır. Kendisine çokça sorulan sorulara 'Bilmiyorum' derdi. İmam Ahmed'de kendisine bu yolu izlemiştir.

Olmamış şeylerle alakalı, faydasız ve yanıltıcı sorular hakkında yasaklayıcı hadisler varit olmuştur.

Bunula birlikte selefin ve büyük imamlarından olan İmam Malik, Şafi, Ahmed ve İshak'ın (ra) sözlerine dikkat alınılması gerekmektedir. Onlar fikhî sunma ve hükümleri araştırma hususundaki kelimeleri veciz, muhtasar, kast ettikleri şeyleri uzun ve çok ayrıntı olmaksızın anlaşılmaktaydı. Sünnete muhalefet edenlere reddiye verecekleri zaman, latifeli işaretlere ve güzel konuşmalarına yer verirdi. Şöyle ki kelimeleri anlamak için konuşmalarına uzun uzunca yer vermezler. Doğru olan şey konuşmanın uzunca olması değildir. Selef ve imamların konuşmalarında muhtasarlık ve icazlık vardır.

¹ (Tirmizi)

² (43/Zuhruf 58)

³ (17/İsra 85)

Selef ümmetinin çokça münakaşalı ve tartışmalı konuşmalardan uzak kalmaları, cehaletlerinden ve acizliklerinden değildir. Bilakis Allah'tan korkmaları ve ilimlerinden dolaydır. Seleften sonra gelenlerin çokça konuşmaları, meseleleri irdelemeleri ilimlerinin olmalarından değildir. Bilakis konuşmayı çokça sevmeleri ve takvalarının az olmasından dolaydır.

Hasan Basri (ra) çokça tartışan bir topluluğu işittiğinde; "İşte bunlar, ibadetin kendilerine yük olduğu, konuşmalarının hafif geldiği ve takvalarının da az olduğu kimselerdir." derdi.

Mehdi bin Meymun (ra) şöyle der: Adamın biri Muhammed bin Sirin (ra) ile tartışmak istedi. Muhammed bin Sirin (ra) şöyle dedi: "Ben senin ne istediğini bilirim. Ben seninle münakaşa etmeyi isteseydim zaten münakaşanın kısımlarını bilmekteyim." Başka bir rivayette ise "Ben cedelleşmeyi senden daha iyi bilirim. Ama bununla ilgilenmiyorum."

İbrahim bin en-Nehai (ra) şöyle der: "Hiçbir zaman tartışmaya girmedim."

Abdulkirim el-Cezri (ra) şöyle der: "Tartışma yapmayan kimse vera sahibi olur."

Cafer bin Muhammed (ra) şöyle der: "Dinde tartışma yapmaktan sakın! Çünkü o kalbi başka şeylere meşgul eder ve nifak tohumunu bırakır."

Ömer bin Abdülaziz (rh) şöyle der: "Tartışma yapan birisini duyduğun zaman ondan uzak dur!"

Yine şöyle demiştir: "Kim dinini tartışma hedefi kılarsa çok görüş değiştirir!"

Yine şöyle der: "Öncekiler keskin basiret ve ilimlerinden dolayı tartışmadan uzak durdular. Eğer onlar konuşsaydı, konuşanların en etkilileri olurlardı."

Tartışma yapmanın zemmiyle alakalı seleften birçok nakil gelmiştir.

Münazara ilminde, sonradan gelen âlimlerin birçoğu ayrılığa düştüler. Dini konularda kim daha çok konuşur, cedelleşir ve münazara yaparsa o en bilginidir diye zannettiler. Ama gerçekten bu böyle değildir. Bu görüş apaçık cahilliktir. Sahabelerin büyüklerinden Ebu Bekir, Ömer, Ali, Muaz, İbn Mes'ud ve Zeyd bin Sabit'e (rh) bak bunlar nasıldılar? Aynı şekilde sahabe, tabiinden daha da bilgin olmasına rağmen tabiinin kelimaları çoktu. Yine tabiin, tebe-i tabiinden çok bilgin olmasına rağmen tebe-i tabiinin kelimaları çoktu. İlim, çok rivayet etmek ve çok şeyler söylemek değildir. İlim ancak nurdur. Kulun kalbine yerleştiği zaman hakkı bulur, hakla batılı birbirinden ayırır.

Nebi'ye (as) Cevamiu'l-kelim (az kelime ile birçok mana) verilmiştir.⁴ O'na kelim kısaltılmıştır.

Bundan dolayı çok anlamsız konuşmak ve dedikodu ile alakalı yasaklayıcı hadisler varit olmuştur.⁵ Nebi (sav) şöyle buyurmaktadır:

"Allah (cc) Nebi'yi ancak tebliğ için gönderir. Konuşmada çokça dalınması seytandandır."⁶

Nebi (as) tebliğ hâsıl olacak kadarıyla konuşurdu. Çokça konuşmaya dalmak yerilmiştir. Nebi'nin (as) hutbesi normal uzunluktaydı. Eğer birisi kelamını saymaya kalkışsaydı sayardı.⁷

Abdullah bin Ömer'den (ra) gelen bir hadiste şöyle geçmektedir:

"Beyanda (açıklamada) sihir vardır."⁸ Hadisin mefhumundan da anlaşılacağı

⁴ (Buhari, Müslim)

⁵ (Buhari ve Müslim'in Ebu Hureyre'den rivayet ettikleri hadiste Allah Rasulü şöyle buyurmaktadır: "Allah sizden şu üç şeyi kerih görmüştür...")

⁶ (Abdurrezzak, 11/163-164)

⁷ (Buhari, Müslim)

⁸ (Tirmizi, Ahmed, Ebu Davud)

üzere bazılarının da zannettiği gibi konuşmak övülmemiş, bilakis yerilmiştir.

Tirmizi ve başka imamlar, Abdullah bin Amr'dan (ra) şöyle rivayet etmiştir: "Allah, dilini inekler gibi sağa sola dolaştırıp belağat yapan adamlara buğzeder."⁹

Bu hadisin manasıyla eş değer, Ömer, Said, İbn Mes'ud, Aişe ve diğerlerinden merfu ve mevkuf olarak çokça rivayet gelmiştir.

Kimin 'kelamı ve sözü uzun uzunca olursa ilmi iyi olur' diye düşünülmemesi lazımdır. İnsanlardan bazılarının şu cehaletine maruz kaldık: "Sonra gelenlerden kimin kelamı fazla ise öncekilerden daha ilimlidir. Bunlardan bazıları da bir kişinin beyanatı ve sözü çok olursa sahabe ve sahabeden sonra gelenlerden daha ilimlidir." Onlardan bazıları da "Bu kimselerin kendilerine tabi olan meşhur âlimlerden daha ilimlidir."

Bu anlayış geçmiş dönemde yaşayanları da kapsar. Çünkü meşhur âlimler, öncekilerden daha fazla konuşmuşlardır. Eğer çok konuşanın ilmi fazla ise, az konuşan fakihlerden Sevrî, Evzaî, Leys, İbn Mubarek (ra) ve onlardan daha önce gelen tabiîlerin ilimleri az olması gerekirdi. Bu şekilde düşünmek Selef'i Salihin'e karşı büyük bir ayıp, kötü zan, onlara cahillik ve ilimlerinin eksik olduğunu iddia etmektir. La havle ve la kuvvete illa billah!

Sahabe hakkında İbn Mes'ud'un (ra) şu sözü ne kadarda doğrudur: "Sahabe kalbin temizliği bakımından ümmetin en temizlileri, ilim bakımında en ilimlileri ve telelûf (zorlayarak konuşmak) bakımından en az konuşanlardır." Bu sözün bir benzeri İbn Ömer'den (ra) rivayet edilmiştir.

Bu gibi ifadelerden anlaşıyor ki Selef'ten sonra gelenler telelûf bakımından en çokluları, ilim bakımından da en aşağı kimselerdir. Yine İbn Mes'ud (ra) şöyle der: "Sizler âlimlerin çok olduğu, hatiplerin ise az olduğu bir zamandasınız. Sizden sonrada âlimleri az, hatipleri ise çok bir zaman gelecektir."¹⁰

Kimin ilmi çok, kelamı az olursa bu kimse övülür. Kimin de kelamı çok, ilmi az olursa bu kimse de yerilir. Allah Rasulü (sav) Yemen ehlinin imanlı ve fıkıh edinen bir kavim olduğuna şahitlik etmiştir. Yemen ehli ise insanların en az konuşanı, ilimde en bilginleri ve konuşmaları ihtiyaç miktarına göredir. Çünkü onların ilimleri kalplerinden faydalı ilim bıraktı. Faydalı ilim ve fıkıh işte budur!

İlimlerin en faziletlisi Kur'an tefsiri, hadislerin şerhi, sahabe, tabiîn, tebe-i tabiîn ve daha önce ismini zikrettiğimiz meşhur İslam âlimlerden rivayet edilen helal ve haram konusundaki sözleridir.

Selef'ten şöyle bir kural rivayet edilir; "İnsanların en faziletlipleri bu ilimleri anlayan, üzerinde duran ve fıkıh edendir." Selef'ten sonra gelenlerin birçoğunun ilimlerinde hayır yoktur. Ancak Selef'in şerh ettiği gibi ilimleri şerh eden bundan istisnadır.

Selef'in sözlerine muhalefet edenlerin birçoğunun konuşması batıl ya da fayda yoktur. Selef'in konuşmalarında fazlasıyla yeterli ilim vardır. Onlardan sonra gelenlerin ilimlerinde doğru olan şeyler, en kısa ve en veciz şekliyle zaten selefte mevcuttur. Düşünecek ve fıkıh edecek kimseler için, sonradan gelenlerin konuşmalarındaki yanlışlarını açıklayacak sözler, selefın beyanatında mevcuttur. Selefın konuşmalarında, sonrakilerin elde edemeyeceği ve bulamayacağı incelikler ve bedi'î manalar vardır.

⁹ (Tirmizi)

¹⁰ (Buhari, Taberani)

Kim ilmi, Selefin sözlerinden almazsa bütün hayırlardan yoksun kalır. Bununla birlikte batılın içinde gark olanlar, seleften sonra (selefin çizgisinde olmayan) gelenlere uymuşlardır. Selef'in sözlerini toplamak isteyenler için sahih rivayeti zayıf rivayetten ayırmaya ihtiyaç duyar. Tabi bu da cerh ve ta'dil ilimlerini bilmeleriyle gerçekleşir. Kim bu ilimleri bilmez ise Selef'ten naklettiği sözler güvenilir olmaz. Hakka, batıl elbisesi giydirmiş olacağından dolayı artık diğer sözlerine de itibar edilmez.

Aynı şekilde kimin ilmi az olursa Rasulullah (sav) ve Selef'ten aktarmış olduğu nakillere itibar edilmez. Çünkü sahih rivayeti zayıf rivayetten ayıramama cehaleti vardır. Cerh ve Tadil ilmini bilmediğinden dolayı bütün nakiller geçersizdir.

Evzai (ra) şöyle der: "İlim, Muhammed'in (sav) ashabından gelen hususlardır. Bunların dışındakiler ise ilim değildir."

İmam Zuhri (ra), tabiinin sözlerini yazıyordu. Salih bin Keysan (ra), İmam Zuhri'ye bu konuda muhalefet etmiş ve sonradan ise yazmadığına pişman olmuştur.

Bizim zamanımızda kendilerine tabi olunacaklar; İmam Şafi, Ahmed, İshak (ra) ve diğerlerinin sözlerini yazmak gerekir. Bunun nedeni insanlar, onlardan sonra gelenlerin ilimlerinden sakınsın. Çünkü seleften sonra birçok sözler çıktı. Kendilerini sünnete ve zahir hadislere tabii olduklarını nispet edenler, sünnete şazlıktan dolayı daha çok muhalefet etmiş, fehmetme ve meselelere bakış açıları da kendilerinden önce hiçbir selefe uymamıştır.

Bununla beraber Kelam ve Felsefe ilimlerine içli-dışlı olmak büyük bir şerdir. Bu ilimlere meşgul olup da onların pisliklerine ve zararlarına uğramadan çıkanların sayısı oldukça azdır.

İmam Ahmed (ra) şöyle der: "Onların kelimeleriyle meşgul olan kimse ancak cehmiyye olur." İmam Ahmed ve diğer selef âlimleri, sünneti müdafaa etmek için olsa bile insanları kelam ehlinden sakındırıyorlardı. Daha sonradan ortaya çıkmış kelam ilmini sevip ve onun ehline tabi olan kimseler, tartışmaya ve cedelem girmeyenleri zem etmeleri, onları cahillikle vasıflamaları, Allah'ı ve dini tanımadıklarını söylemeleri şeytanın onlara adımlarıdır. Bundan Allah'a sığınırız.

Daha sonradan ortaya çıkmış ilimlerden bir tanesi de Batınî ilimler ve kalbin amellerinde ve buna tabi olan ilimlerde kendi görüşüne, zevkine ve keşfine göre konuşmaktır. Bu büyük bir tehlikedir. Ümmetin önde gelen imamları Ahmed ve diğerleri bu ilimleri kerih görmüşlerdir.

Cüneyd el-Bağdadi (rh) şöyle der: "Bizim ilmimiz Kur'an ve Sünnetle sınırlıdır. Kim Kur'an okumaz ve hadis yazmazsa ona uyulmaz."

Bu meselelerde meydana boş bulanlar çeşitli zındıklığa ve nifaklığa bulaşarak; velilerin nebilerden daha faziletli ya da onlardan daha da üstün olduğunu, Rasullerin getirmiş olduğu şeriatın eksik olduğunu, hulül, vahdet-i vücud ve şeriatın haramlarının helal olduğunu iddia etmişler; küfrü, fıskı ve isyanı bu ilme dâhil etmişlerdir. Yine bu yolla dinde aslı astarı olmayan birçok meseleleri dâhil etmişlerdir. Bazıları müzik ve dansla kalbin yumuşayacağını, haram olan surete âşık olarak nefislerinin terbiye olacağını, kötü elbise giyerek nefsinin kötülüklerini kıracağını ve tevazu sahibi olacağını ve buna benzer şeriatın izin vermediği şeyleri iddia etmişlerdir. Bu şekilde dinlerini oyun ve eğlence edinenlere benzediler.

Allah (cc) bizleri muhafaza etsin.

Bizi Twitter'da Takip Edin!

<https://twitter.com/takvadergisi1>

HÜSEYİN'İN (ra) EVLATLARI

Mustafa Yakupoğlu

Hüseyin'in, (ra) ailesi önünde amansız bir şekilde katledilişi hiç şüphesiz İslam tarihinde yaşanan en vahşi olaylardan biridir. Ancak bu hazine hadisenin faillerinin şer'i sınırları tanımamazlığı, olayı aktaran tarihçilerinde tarihin hakikatlerini tanımadan, hevalarına göre yazabilecekleri anlamına gelmemektedir. Ama ne yazık ki onurlu duruşuna karşılık muhaliflerinin ölümcül darbelerine maruz kalan ve şehit edilen Hüseyin (ra), bir diğer darbeyi de tarihçilerin uydurmalarından almıştır.

Hüseyin'in (ra) uğradığı haksızlığı yeni bir dinin ihdası için araç edinen Şi'a temayüllü bazı kimseler, onun mağduriyetini, maruz kalmış olduğu haksızlığı aktarayım derken ölçüyü o kadar kaçırmışlardır ki, farkında olup olmadan onun onurunu ve haysiyetini ayaklar altına alacak kadar ileri gitmişlerdir. Bu uydurmaların en başında gelense, Hüseyin'in erkek ve kız çocuklarının esir olarak alınıp köle ve cariyeye olarak açık artırmada satışa çıkarılmasıdır. Bu ayki yazımızda bu iddiaları cevaplamaya çalışacağız. Say ü gayret bizden tevfiğ Allah'tandır.

Ubeydullah bin Ziyad, Yezid'e Kerbela'da olanları bildiren bir mektup yazdı ve Hüseyin'in (ra) çocukları ve hanımları için nasıl bir uygulama yapması gerektiğini danıştı. Yezid, haberi öğrenince ağlamaya başladı ve şöyle dedi; "Hüseyin öldürülmeksizin ey Iraklılar ben sizin itaatinize razıydım. Kaldı ki başkaldırmanın akıbeti bu olacaktı. Allah Mercane'nin oğluna lanet etsin, iki yakasını bir araya

getirmesin. Onu, akrabalık bağlarına uymaksızın yakaladı. Allah adına yemin olsun ki, eğer onun yanında ben olsaydım, kesin olarak onu bağışlardım. Allah Hüseyin'e rahmetiyle muamele etsin."¹

Bir rivayette de şöyle dediği aktarılır; "Vallahi eğer, onun yanında ben olsaydım, sonra da ömrümün bir kısmını feda etmekle de olsa, eğer ben savaşı önleyebileceğimi bilseydim, kesin olarak onu öldürmektense bu savaşı neye mal olursa olsun ondan önlerdim, onunla savaşmazdım."²

Yezid, Ziyad'ın göndermiş olduğu yazıya bir yazıyla karşılık verdi ve esirlerin kendisine gönderilmesini emretti. Hemen Zekvan Ebu Halid harekete geçti, kendilerine on bin dirhem verdi, bununla onların yol hazırlıklarını yerine getirdi.³

Bu aktarılanlardan anlaşılan o ki, Ubeydullah bin Ziyad, Hüseyin'in (ra) ailesini acınacak ve aşağılanacak bir halde, elleri ve ayakları zincire vurulmuş olarak göndermemişti. Ancak Şi'a temayüllü kaynaklara baktığımızda, Ubeydullah bin Ziyad'ın, Hüseyin'in (ra) ailesini elleri ve ayaklarından zincire vurduğu, onları teşhir ederek Irak'tan Şam'a gönderdiği ve Şam çarşısında açık arttırmayla satışa sunduğu rivayet edilir.

Bir diğer rivayetteyse İbni Ziyad'ın, Hüseyin'in (ra) soyundan gelen herkesin öldürülmesi emrini verdiği aktarılır. Oysa bu anlatılanlar doğru olmadığı gibi İbni Ziyad'ın Hüseyin'in (ra) şehit edilerek öldürülmesinden sonra onun hanımlarına kötü muamelede bulunduğunu ve onları Şam'a gönderdiğinde de yol boyunca kendilerine aynı kötü muameleyi yaşattığı türünden rivayetlerde doğru değildir. Çünkü bize ulaşan tarihi bilgilere göre İbni Ziyad'ın yaptığı en iyi davranış, Kufe'ye geldiklerinde hemen onlar için ayrı bir yerin hazırlanmasını, kendilerinin her türlü ihtiyaçlarının giderilmesini, yiyecek, içecek ve giyecek gibi her türlü gereksinimlerinin yerine getirilmesi emrini vermesiydi.⁴

¹ (Ensabu'l-Eşraf, 3/219-220)

² (Cuzkani, el-Ebatil ve-Menakir, 1/265)

³ (Et-Tabakat, 5/393 Mevakifu'l-Muaraza, S.155)

⁴ (Ed-Devletu'l-Emeviyye el-Muftera aleyh, S.322)

İbni Teymiye, Şi'a'nın iftira ve yalanlarına verdiği bir cevapta der ki; "Hüseyin'in hanımlarının esir alınarak develer üzerine bindirilip belde belde dolaştırılarak teşhir edilip aşağılandığı söylentileri tamamen yalan ve iftiradır, asılsız olan söylentilerdir. Müslümanlar Haşimî soyundan gelen birilerini asla esir almamıştır. Muhammed ümmeti, Haşimî soyundan gelen hiç kimsenin mal varlığını helal saymamıştır. Ancak cahil, heva ve heveslerine uyan iftiracılar birçok yalan uydurmuşlardır."⁵

Avane tarafından yapılan rivayette, Hüseyin'in (ra) ailesini ve çocuklarını Yezid'e getirenin Mahfez bin Salebe olduğu aktarılır. Hüseyin'in çocukları, Yezid'in huzuruna getirildiklerinde, Hüseyin'in (ra) kızı Fatıma Yezid'e der ki; "Ey Yezid! Rasulullah'ın (sav) kızları esirmidir? Yezid der ki; "Bilakis, onlar saygıya değer ve özgürdürler. Amcanın kızlarının yanına gir, benim yaptığımı onlarında yaptığını göreceksin." Fatıma Yezid'in dediği gibi amcasının kızlarının yanına girer ve orada ne kadar Süfyani kadın varsa hepsinin birbirine sarılıp ağladığını görür."⁶

Dikkat çeken olaylardan biride Hüseyin'in (ra) oğlu Ali (Zeynel Abidin) ile Yezid arasında gerçekleşen şu konuşmadır. Hüseyin'in (ra) oğlu Ali, hastalığı sebebiyle kerbela savaşına katılamamıştı. O, savaş sırasında hasta yatağında bulunuyordu. Bu nedenle o da tıpkı diğer kadın ve çocuklar gibi Ubeydullah bin Ziyad'a getirilmişti.⁷ Hüseyin'in (ra) oğlu Ali, Yezid'in huzuruna girince, Yezid dedi ki; "Doğrusu baban, benimle olan akrabalık bağıni kesti ve bana haksızlık etti, gördüğün gibi Allah'ta ona yaptığını yaptı."

Hüseyin'in (ra) oğlu Ali de Yezid'e şu ayetle cevap verdi: "Yeryüzünde meydana gelen ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet ve felaket yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz ki bu, Allah'a göre kolaydır."⁸ Bunu üzerine Yezid, oğlu Halid'den, Hüseyin'in (ra) oğlu Ali'ye cevap vermesini istedi. Ancak Halid nasıl bir cevap vereceğini bilemedi. Bunun üzerine Yezid oğluna sen de "Başınıza her ne tür musibet gelirse, kendi yaptıklarınız yüzündendir. O, yine de çoğunu affeder"⁹ ayetiyle cevap verebilirsin, dedi.

Ancak tüm bu hakikatlere rağmen kimi Şi'a kaynaklı ve eğilimli eserlerde, sanki Hüseyin'in (ra) çoluk-çocuğu açık arttırılmaya çıkarılmış gibi gösterilmektedir. Hatta bu nedenle Şam halkından biri, Hüseyin'in (ra) kızlarından birini kendisine verilmesi isteğinde bulunduğu aktarılmaktadır.¹⁰ Bu iddiaların altında yatan en temel sebepse Taberî'nin aktardığı bu rivayetin Şi'a bir tarihçi olan Ebu Mihnef tarafından yapılmasıdır ve bu rivayetler tamamen açık seçik yalanlardan ibarettir. Çünkü dayandıkları herhangi sahih bir sened bulunmamaktadır. Kaldı ki bu tür rivayetler, Yezid'in Hüseyin'in (ra) ailesine karşı gösterdiği ikram ile de ters düşmektedir. Şu bir hakikattir ki, Yezid, hiçbir zaman Hüseyin'in (ra) hanımlarını teşhir etmemiş ve onları halkın önüne çıkarıp açık arttırmayla satmak gibi yanlış bir iş yapmamıştır.¹¹ Aksine Yezid, Haşimî kadınlardan her birine haber göndererek neler almak istediklerini onlara sormuş. Her bir kadın almak istediklerini aldıklarını söylemişse de Yezid yine de verdiği ikramı oldukça bol tutarak büyük imkanlar sunmuştur. Hatta yanlarında kaldıkları süre boyunca Hüseyin'in (ra) oğlu Ali'yi kendi sofrasına oturtmuştur.¹²

⁵ (Hadid-22)

⁶ (Şura-30)

⁷ (Tarihü't-Taberi, 6/392)

⁸ (El-Bed'u ve't-Tarih, 6/12)

⁹ (Tarihü't-Taberi, 6/395, et-Tabakat, 5/397)

⁵ (Minhacu's-Sunne, 2/249)

⁶ (Tarihü't-Taberi, 6/394-395)

⁷ (Mevkifu'l-Muaraza, S.278 / Tabakat, 5/211)

Konuyla alakalı rivayetler içinde en dikkat çekense, Yezid'in Hüseyin'in (ra) oğlu Ali'ye yanında kamasını teklif etmesidir. Hüseyin'in (ra) ailesini Medine'ye göndermeden önce Yezid, Hüseyin'in oğlu Ali'ye yanında kalmasını teklif etti ve dedi ki; "İstersen yanımda kalabilirsin, sana karşı akrabalık görevlerimizde kusur etmeyiz. Senin hakkın olan şey neyse onu da yerine getiririz ve ben bunu yaparım"¹³ Ancak Hüseyin'in oğlu Ali, Medine'ye dönmeyi tercih etti. Yezid Hüseyin'in çocuklarına ikramda bulundu ve onların Şam'da yanlarında kalabilmek ile Medine'ye dönme noktasında muhayyer olduklarını söyledi. Onlar Medine'ye dönmeyi tercih ettiler.¹⁴

Yezid, Hüseyin'in (ra) ailesi Medine'ye gitmek üzere Şam'dan ayrıldıkları sırada onlardan tekrar özür diledi ve "Allah İbni Mercane'ye lanet etsin, onu rahmetinden ırak eylesin. Vallahi ben onun yanında olsaydım, benden her ne isteseydi, derhal istediğini yerine getirirdim. Hatta çocuklarımdan bazılarının helakine sebep olacak bir durum meydana gelmiş olsaydı bile yine de var gücümle o savaşı ve çarpışmayı durdurmaya gayret gösterirdim. Ancak gördüğün gibi Allah buna hükmetmiş. Ne gibi bir ihtiyacınız olursa olsun mutlaka bana yazın" dedi.¹⁵

Sonrasında Yezid, Hüseyin'in ailesine yolda refakat etmeleri için Süfyan oğullarından da birtakım kimselere ve azatlı kölelere emir buyurdu. Sayıları üç yüz kadardı. Beraberlerinde bulunan refakatçilere, aile nerede durup dinlenmek isterse ve ne arzu ederlerse, tüm isteklerinin yerine getirilmesi emrini verdi. Kafile ile beraber aynı zamanda Muhriz bin Hureys el-Kelbi ile Behra'dan bir başka adamı görevlendirdi. Bu ikisi Şam'ın önde gelen simalarındandılar.¹⁶

Yezid, Hüseyin'in çocuklarını Medine'ye gönderdikten sonra, Haşim oğullarından olgun yaşa gelmiş kimseler ve azatlı köleler Hüseyin'in çocuklarının yanında toplandı.

Akabinde Yezid'den Hüseyin'in hanımları ve çocukları ile ilgili olarak onların her türlü ihtiyaçlarının karşılanması emri geldi. Onlar her ne istekte bulunursa bulunsunlar, Yezid, tüm ihtiyaçlarının karşılanması emrini verdi. Sonrasında Numan bin Beşir'i bu sorumluluğu takip etmekle memur kıldı.¹⁷

Hüseyin ailesi, çok saygıya değer bir törenle ve taktirle Medine'ye yollandılar ve Medine'ye varana dek, bu saygı ve ihtiramla yolculuk ettiler.¹⁸

İbni Kesir Yezid hakkında der ki; "Yezid, Hüseyin ailesine ikramda bulundu. Onların tüm kaybettikleri şeylerini fazlasıyla kendilerine geri verdi. Onları Medine'ye korumalı olarak develer üzerinde yolcu etti, Büyük bir saygıyla onları gönderdi. Ancak Hüseyin'in ailesi, Hüseyin'e ağlıyordu, feryat ediyordu."¹⁹

Hülasa, konuyla alakalı tüm nakilleri mütalaa ettiğimizde görülmektedir ki, Ne Ubeydullah bin Ziyad Hüseyin'in ailesinin ölüm emrini vermiştir ne de onları Irak'tan Şam'a getirirken teşhir edip kötü muamelede bulunmuştur. İbni Ziyad'ın yapmış olduğu tüm çirkin işlere rağmen ortaya koyduğu tek doğru davranış Hüseyin'in ailesine karşı tutum ve davranışlarıdır. İbni Ziyad tüm iddiaların aksini Hüseyin'in ailesine iyi davranmış ve yol boyunca tüm ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır. Geçen ayki yazımızda da izah ettiğimiz üzere İbni Ziyad Hüseyin'in (ra) katledilerek şehit edildiği Kerbela hadisesinin baş müsebbibidir. Ancak bu durum, onun Hüseyin'in (ra) ailesine karşı yaptığı iddia edilen çirkin davranışların hakikat olduğu anlamına gelmemektedir. Yezid'e gelince, Yezid'de Hüseyin'in (ra) katledildiği hazin hadisenin baş aktörlerindendir. Ancak içine düşmüş olduğu tüm hatalara rağmen onun Hüseyin'in ailesine göstermiş olduğu ihtimam, taktim etmiş olduğu ikram tartışmaya dahi kapalı olan hakikatlerdir.

Dualarımızın sonu alemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun.

¹³ (Tarihu't-Taberi, 6/393, Siyeru Alami'n-Nubela, 4/386)

¹⁴ (Minhacu's-Sunne, 4/559)

¹⁵ (Tarihu't-Taberi, 6/393)

¹⁶ (Mevakifu'l-Muaraza, S.286, et-Tabakat, 5/397)

¹⁷ (Tarihu't-Taberi, 6/392, et-Tabakat, 5/397)

¹⁸ (Mevakifu'l-Muaraza, S.286)

¹⁹ (İbni Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye)

CUMA FIRSATI

Erhan Yıldız

erhanyildiz@takvadergisi.org

Değerli okurlarımız bu ayki yazımda bildiğimiz ama kıymetini unuttuğumuz ya da önemsemediğimiz, Rabbimizin bize sunduğu fırsatlardan biri olan, her hafta tekrarlanan bir günden; Cuma gününden bahsedeceğiz. Cuma günü derken de sadece cuma namazından değil cumanın biz Müslümanlar için nasıl bir fırsat olduğundan, faziletinden, sünnetlerinden ve adaplarından bahsetmeye çalışacağız.

عن أبي هريرة -رضي الله عنه- مرفوعاً: «خَيْرُ
يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: فِيهِ خُلِقَ
آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا.»

Ebu Hureyre'den (ra) merfû olarak rivayet olunduğuna göre Nebi (sav) şöyle buyurmuştur: “Üzerine güneş doğan en hayırlı gün cuma günüdür. (Zîra) Âdem o gün yaratılmış, o gün cennete koyulmuş ve o gün cennetten çıkarılmıştır.”¹

Hamd âlemlerin Rabbi olan, biz aciz kullarına merhamet edip kaldıramayacağımız yükü bize yüklemeyen Allah'a (cc), salat ve selam da O'nun Makam-ı Mahmud'u verdiği peygamberi Muhammed'e (sav) ve O'na ihsan üzere tabi olan Müslümanlara olsun.

Her gün namazlarda, her rekâta tekrarladığımız Rahman ve Rahim isimlerinin sahibi olan Allah'ın (cc) biz kullarına karşı merhametini bilmeyen bir Müslüman olamaz olmamalıdır. Onun merhametinin 100de 1i ile yeryüzündeki merhamet ortaya çıkmış, vahşi hayvanlar bile onunla yavrusuna merhamet etmiştir.

Bu merhametin sahibi Allah (cc) dünya koşuşturması içinde bocalayan, gaflete düşen, ibadetlerinde eksiklikler, hatalar olan biz aciz kullarına bazı fırsatlar ikram etmiştir. Kul çoğu şeyi hakkıyla yerine getiremese de, hataları olsa da bu fırsatlarla ecirler elde edebilir. Günahları bağışlanabilir. Bu fırsatlar çoktur aslında; bazen bize göre çok kolay olabilecek bir zikir;

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ
الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عِدَّةُ عَشْرِ
رِقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ، وَمُحِيتَ عَنْهُ
مِائَةُ سَيِّئَةٍ، وَكَانَتْ لَهُ حِرْزاً مِنَ الشَّيْطَانِ
يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمِيسِيَ، وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ
بِأَفْضَلِ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ
، وَقَالَ : «مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، فِي
يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ
مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ» متفقٌ عليه.

Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: “Bir kimse her gün yüz defa, lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr; derse, on köle âzâd etmiş kadar sevap kazanır; ona yüz iyilik sevabı yazılır, yüz günahı bağışlanır; bu zikir o gün akşama kadar o kimsenin şeytandan korunmasını sağlar. Bu zikri ondan daha fazla tekrarlayan kimse dışında hiç kimse daha faziletli bir iş yapmamış olur”. Rasulullah (sav) sözüne şöyle devam etti: “Bir kimse günde yüz defa sübhânallâhi ve bi-hamdihî derse, onun günahları deniz köpüğü kadar bile olsa hepsi bağışlanır.”²

¹ (Müslim)

² (Muttefekun aleyh)

Bazen yılda bir olan arefe günü ve kadir gecesi;

عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : سَأَلَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : عَنْ
صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ ؟ قَالَ : « يَكْفِرُ السَّنَةَ
الْمَاضِيَةَ وَالْبَاقِيَةَ » رَوَاهُ مُسْلِمٌ

Ebu Katâde'den (ra) rivayet edildiğine göre Rasulullah'a (sav) arefe günü tutulan orucun fazileti soruldu; O da: **"Geçmiş bir yılın ve gelecek bir yılın günahlarına kefarettir"** buyurdu.

Bazen de yılda değil haftada bir olan Cuma günüdür.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ- مَرْفُوعًا:
«خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ
الْجُمُعَةِ: فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ،
وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا.»

Ebu Hureyre'den (ra) merfû olarak rivayet olunduğuna göre Nebi (sav) şöyle buyurmuştur: **"Üzerine güneş doğan en hayırlı gün cuma günüdür. (Zîra) Âdem o gün yaratılmış, o gün cennete koyulmuş ve o gün cennetten çıkarılmıştır."**³

Değerli okurlarımız bu ayki yazımda bildiğimiz ama kıymetini unuttuğumuz ya da önemsemediğimiz, Rabbimizin bize sunduğu fırsatlardan biri olan, her hafta tekrarlanan bir günden; Cuma gününden bahsedeceğiz. Cuma günü derken de sadece cuma namazından değil cumanın biz Müslümanlar için nasıl bir fırsat olduğundan, faziletinden, sünnetlerinden ve adablarından bahsetmeye çalışacağız.

Hadisimizde geçtiği üzere Rasulullah'ın (sav) tabiriyle Cuma günü üzerine güneş doğan en hayırlı gündür, Müslümanların bayramıdır. Bu hayırlı günün adlandırıldığı "Cuma" kelimesi Arapça 'da "toplamak, bir araya getirmek" anlamındaki "cem" kökünden gelir. Aslında isminin manasında olduğu gibi bu günü bayram kılan, diğer günlerden üstün hale getiren sebeplerden birisi de bu günün Müslümanların toplanma günü olmasıdır. Müslümanlar bir araya gelerek kardeşlik bağlarını kuvvetlendirirler. Hep birlikte namazlarını eda eder, imamın verdiği hutbeyi dikkatle dinlerler. İmam da bu günün önemine yakışır bir şekilde hutbesini verir.

Bu günün en büyük özelliği tabi ki Cuma namazının kılınmasıdır. Ve bu namaz o kadar önemlidir ki terki hakkında Rasulullah (sav) büyük uyarı ve tehditlerde bulunmuştur.

"Ey iman edenler! Cuma namazına ezan ile çağırıldığınız zaman derhal Allah'ı zikretmeye gidin ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz, bu sizin için çok hayırlıdır."⁴

İbn Kayyim (rh) şöyle dedi: "Cuma namazı, İslam'ın en önemli farzlarından olup Müslümanların toplandığı en yüce gündür. Arefe hariç en kesin bir şekilde farz olan toplanma gündür. Her kim bu günü hafife alıp cumayı terk ederse, Allah onun kalbini mühürler."⁵

Abdullah bin Ömer ve Ebu Hureyre Rasulullah'ın (sav) şöyle dediğini işitmişler: **"Ya birtakım adamlar Cuma namazlarını terk etmekten vazgeçerler yahut Allah, onların kalplerine muhakkak surette mühür vurur ve onlar gafillerden olurlar!"**⁶

⁴ (62/Cuma, 9)

⁵ (Zad el Mead)

⁶ (Müslim)

³ (Müslim)

Başka bir fazileti ise gene Rasulullah'ın (sav) hadislerinde bize bildirdiği üzere, bu gün günahları affettirebilir. Akledene ne büyük bir lütuf ne büyük bir fırsat...

الصلاة الخمس والجمعة إلى الجمعة
ورمضان إلى رمضان مكفرات لما بينهن إذا
اجتنبت الكبائر.

"Beş vakit namaz ve bir sonraki Cuma'ya kadar Cuma namazı ve bir sonraki Ramazana kadar Ramazan, büyük günahlar işlenmediği sürece aralarındaki günahlara kefarettir."⁷

Cuma gününün faziletinden biri de, bu önemli günde öyle bir an vardır ki dualar muhakkak kabul edilir.

إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ لَسَاعَةً، لَا يُؤْفِقُهَا مُسْلِمٌ،
يَسْأَلُ اللَّهَ فِيهَا خَيْرًا، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، قَالَ:
وهي ساعة خفيفة. وفي رواية: وَلَمْ يَقُلْ:
وهي ساعة خفيفة

"Muhakkak Cumada öyle bir vakit vardır ki, bir Müslüman o vakte uygun düşürüp onda Allahtan bir hayır dileyecek olursa mutlaka Allah ona o hayrı verir." "(Ebu Hureyre) dedi ki: o hafif(kısa) bir vakittir."⁸

Bu dua vaktine değinmişken ne zaman olduğuna dair âlimlerin ihtilafı olsa da ibn Kayyim'in (rh) bu konudaki görüşünü kısaca aktarmak uygun olacaktır.

İbn Kayyim (rh) şöyle dedi: bu görüşlerin en makbul olanı sabit sahih hadisler içeren iki görüştür. Birincisi: İmamın oturuşundan itibaren başlar, namazın bitimine kadar devam eder. İkincisi: İkinci namazından sonradır, bu görüş iki görüş arasında en tercihli olanıdır.⁹

Kehf suresini okumak;

"من قرأ سورة الكهف ليلة الجمعة أضاء له من النور فيما بينه وبين البيت العتيق"

"Her kim Cuma gecesinde Kehf suresini okursa, kendisiyle Ka'be arasında ona bir nur parlar"¹⁰

Cuma gününde Kehf suresi okumanın vaktine gelince; Kehf suresi, Cuma gecesini okunduğu gibi Cuma gününde de okunabilir. Okuma vakti, Perşembe günü güneşin batışından itibaren başlar Cuma günü güneşin batışına kadar devam eder.

Peygambere (sav) çokça salavat getirmek;

إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ
آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَفِيهِ قُبِضَ، وَفِيهِ
التَّفْخَةُ، وَفِيهِ الصَّعْقَةُ، فَأَكْثَرُوا عَلَيَّ مِنْ
الصَّلَاةِ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ، قَالُوا:
يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ تُعَرِّضُ صَلَاتُنَا
عَلَيْكَ وَقَدْ أَرَمْتَ -أَيُّ يَقُولُونَ قَدْ بَلَيْتَ-
قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ
أَنْ تَأْكُلَ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ .

"Şüphesiz Cuma günü sizin en faziletli günlerinizdendir. Âdem o günde yaratılmış ve ruhu o günde alınmıştır. İkinci (dirilme için olan) ve birinci (kendisi ile her şeyin öldüğü) sura üflemeler o gündedir.

O günde bana çokça salavat getiriniz. Çünkü sizin salavatınız bana arz olunur."

⁷ (Müslim)

⁸ (Müslim)

⁹ (İbn kayyim (rh) her iki görüşün delillerini de zikretmektedir. Yazıyı uzatmamak adına burada zikretmedik.)

¹⁰ (Daremi)

Ashab; Ya Rasulullah! Senden hiçbir şey kalmadığı halde, -Evs diyor ki, bununla, çürüdüğü halde" demek istiyorlardı,- salavatımız sana nasıl arz olunur? Rasulullah: "**Allah nebilerin cesetlerini toprağa haram kıldı, (toprak onları çürütmez)**" buyurdu.¹¹

Cuma günü mescide erken gelme;

«إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَقَفَتِ الْمَلَائِكَةُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَلِأَوَّلٍ، وَمِثْلُ الْمُهْجَرِ كَمِثْلِ الَّذِي يُهْدِي بَدَنَةً، ثُمَّ كَالَّذِي يُهْدِي بَقْرَةً، ثُمَّ كَبْشًا، ثُمَّ دَجَاجَةً، ثُمَّ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ طَوَّأُ صُحُفَهُمْ، وَيَسْتَمْعُونَ الذِّكْرَ»

"Cuma günü gelince, mescidin her bir kapısı üzerinde melekler yer alır. İnsanları mertebelerine göre yazarlar. Bu mertebeler önce geliş sırasına göredir. İmam minbere çıktımı defteri kapatırlar, hutbeyi dinlerler. Namaza erken gelen, bir deve tasadduk etmiş gibidir. Ondan sonra gelenler bir sığır tasadduk etmiş gibidir. Onu takiben gelenler bir koyun tasadduk etmiş gibidir. Sonra bir yumurta tasadduk etmiş gibi olur. Şayet imam hutbe için çıkarsa defterleri katlarlar ve hutbeyi dinlerler."¹²

Gusül alma;

الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَئِمٍ، وَأَنْ يَسْتَنْ، وَأَنْ يَمَسَّ طَيْبًا إِنْ وَجَدَ

"Cuma günü yıkanmak, ergen olan herkese vaciptir. Dişlerini misvaklaması ve eğer varsa koku sürmesi de sünnettir."¹³

Bu ve benzeri rivayetlerden dolayı bazı âlimler Cuma günü gusletmenin farz olduğunu, âlimlerin çoğu ise başka delillere de dayanarak bunun sünnet olduğunu söylemişlerdir. Ama ibn-i Teymiye bu iki görüşün arasını bularak şöyle demiştir: "Terinden ve kokusundan başkaları rahatsız olacak kimsenin gusül abdesti alması farz; böyle bir sorunu olmayan, temiz olan kimselerin ise gusül abdesti alması sünnettir."

Misvak kullanmak ve güzel koku sürünmek;

Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "**Cuma günü yıkanmak, ergen olan herkese vaciptir. Dişlerini misvaklaması ve eğer varsa koku sürmesi de sünnettir.**"¹⁴

Cumanın farzından sonra namaz kılmak;

"Sizden kim, Cuma namazından sonra (nâfile) namaz kılmak isterse, dört rekât kılsın."¹⁵ Başka rivayetlerde iki rekât mescitte iki rekât da evde kılınması da geçmektedir.

Güzel elbiseler giymek;

Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "**Sizden birisi iki elbise edinse, sonra Cuma günü her gün giydiğinin dışında bir elbise giyse ne olur?**"¹⁶

¹¹ (Ebu Davud)

¹² (Muttefekun Aleyh)

¹³ (Muttefekun Aleyh)

¹⁴ (Muttefekun Aleyh)

¹⁵ (Müslim)

¹⁶ (Ebu Davud)

1443
KURBAN BAYRAMI HUTBESİ
BİLAL ÖZBUĞDAY

FEDAKARLIK SABIR VE CENNET

Bilal Özbuğday

bilalozbugday@takvadergisi.org

Allah Teâlâ insana kaldıramayacağı bir imtihan vermez. Kendisine bir musibet uğradığında kendisinden daha ağır imtihanda olanlara bakmalıdır ki hem imtihana sabredebilsin hem de Rabbine imtihanlar içinde de şükredebilsin.

Allah'a hamd, Rasulüne salât ve selam olsun.

Rasulullah (sav), Kâbe'nin gölgesinde kaftanına yaslandığı bir sırada kendisine Habbab bin Eret, "Ya Rasulullah! Bizim için Allah'tan yardım dileyemez misin? (Bunların zulmünden) kurtulmamız için Allah'a dua edemez misin?" dedi. Bunun üzerine Rasulullah (sav) şöyle buyurdu; "Sizden önceki ümmetler içinde öyle insanlar bulunmuştur ki, o kişi için yerde bir kuyu kazılır, kendisi o çukurun içine gömülürdü. Sonra büyük bir testere getirilir, başına konulur ve iki kısma ayrılırdı. Demir taraklar ile etinin altındaki kemiği ve sinirleri taranırdı da bu işkenceler o mümini dininden çevirmezdi. Allah'a yemin ederim ki şu İslam dini kemale erecektir. Hatta öyle bir hal alacak ki bir süvari, tek başına San'a'dan Hadramevt'e kadar selamle gidecek de Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayacak ve bir de koyun sahibi ise sadece koyununa kurt saldırmasından korkacaktır. Fakat sizler acele ediyorsunuz."

Bu kesitten çıkarılacak dersler şunlardır;

1) İnsanlar her dönemde belli imtihanlara maruz kalırlar. Sıkıntı ve imtihanlar insanları zaman zaman bunaltır. İmtihanlar her insanın imanı ile doğru orantılıdır. Bu dine iman eden kimse her zaman çeşitli imtihanlara maruz kalacaktır. Bu imtihanlar belli dönemlerde şiddetlenirken bazı zamanlarda ise şiddeti hafifleyebilir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır;

أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ

"İnsanlar, "İnandık" demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler? Andolsun, biz onlardan öncekileri de imtihan etmiştik. Allah, doğru söyleyenleri de mutlaka bilir, yalancıları da mutlaka bilir."¹

Efendimiz ise şöyle buyurdu; "İnsanlar içinde en ağır imtihana maruz kalanlar peygamberlerdir. Sonra ise sırasıyla (rütbeleri) onları takip edenler, sonra onları takip edenlerdir."²

Başına dinin için gelen bir musibete ve imtihana asla şaşırma. Çünkü iman iddiasında bulunan hiçbir kimse yoktur ki, kavmi ya da bulunduğu toplumun sahipleri tarafından herhangi bir imtihana maruz bırakılmış olmasın. Bir mümin bu hakikati asla unutmamalıdır. Kendisinin peygamberler ile aynı daveti yaptığı iddiasında bulunan bir insan kavimleri tarafından türlü eziyetlere maruz bırakılan peygamberlerin hayatından elbette bihaber olamaz.

¹ (29/ Ankebut 2-3)
² (Hakim)

Zikrettiğimiz olaydan şunu anlıyoruz ki sahabeler bile çok fedakâr olmalarına rağmen belli zamanlarda çaresiz bir şekilde Efendimize başvuruyorlardı. Rasulullah (sav) ise onları teskin ederek, kendilerine nasihat ederek, onları geri çeviriyordu. Önderler imtihan zamanlarında diğer insanları teskin etmeli ve onlardan daha serinkanlı olmalıdırlar. O dönemlerde Efendimizde farklı imtihanlara maruz kalmıştı. Ancak kendisinde bir soğukkanlılık göze çarpmaktadır.

İmtihanlar ile mücadele ancak maneviyat ile mümkündür. Bir Müslüman maruz kaldığı imtihanlardan Allah'a yakınlaşarak, O'na dua ederek, O'nun kitabını okuyarak, O'nu genişlik ve darlığında anarak, zikrederek çıkabilir. Bu sebeple mümin kalbini güçlendirmeli, kalbine zarar verecek amellerden de ortamlardan da arkadaşlardan da uzaklaşmalıdır. Kendisini kalbini güçlendirecek hususlara yöneltmelidir.

2) Herkesin ve her dönemin imtihanı farklı farklıdır. Kişi kimsenin imtihanını küçük görmemelidir. Bir kalp hastalığı olarak karşımıza şu çıkmaktadır; İnsanlar kendilerinin maruz kaldığı ufak bir imtihanı da fedakârlığı da gözünde büyütmede, kendisi dışındaki insanların imtihanlarını ise yok saymaya kalkışmaktadır. Bu bir kalp hastalığıdır. Bu insanı kibre, kendini beğenmeye götürebilir. Mümin empati yapmayı bilmelidir. İmtihana maruz kalmış, fedakârlık göstermiş insanların yerine kendisini koyabilmelidir. Kendi imtihanlarını büyük, başkalarınınkini küçük görme. Çünkü hiçbir imtihan kolay değildir.

3) İnsan dünyada ne çekerse çeksinsin eninde sonunda bu dünya bitecektir ve son bulacaktır. Çünkü bu dünya geçici ahiret ise baki olandır.

Rasulullah (sav), bir hadiste şöyle buyurmaktadır; “Cehennemliklerden olup, dünyada pek müreffeh hayat yaşayan bir kişi kıyamet gününde getirilip cehenneme bir kere daldırılır. Sonra; “Ey Âdemoğlu! Sen hayırlı bir gün gördün mü? Herhangi bir nimete nail oldun mu? denilir. O kişi; “Hayır, vallahi Rabbim! Öyle bir şey görmedim” der. Cennetliklerden olup, dünyada insanların en yoksul olanı getirilir, cennete bir kere daldırılır. Ona da “Ey Âdemoğlu! Sen herhangi bir yoksulluk ve sıkıntı gördün mü? Hiç zorluk ve darlık çektin mi? denilir. O kişi de: Hayır, vallahi Rabbim! Hiçbir yoksulluk ve sıkıntı görmedim, zorluk ve darlık çekmedim” der.”³

Şöyle bir düşünelim! Dünya da en fazla sıkıntı çekmiş insan kim olabilir?

Kur'an da Buruc suresinde bize anlatılan hendek ashabının hendeklere diri diri attığı müminleri hatırlayabiliriz. Ya da yukarıdaki olayda Rasulullah'ın (sav) bize haber verdiği geçmiş ümmetlerdeki insanları anabiliriz. Belki de bilmediğimiz ama dünyada bu kimselerden çok daha fazla musibete maruz kalan insanlar da olabilir. Durum ne olursa olsun bu dünya hayatı geçicidir. İnsan ne kadar imtihan olsa da elbet bir gün imtihanlar son bulacaktır. Ve imtihanlara maruz kalanlar, cennette karşılığını aldığı an dünyadaki tüm olanları unutacaklardır.

4) Mümin başına imtihan geldiğinde her zaman daha kötü durumda olanı düşünmelidir. Bu durum, kişinin şükretmesi ve Allah'a yakınlaşması için daha uygun olandır.

³ (Müslim)

Rasulullah (sav) şöyle buyurmaktadır;

انْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ
فَوْقَكُمْ فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

“Hayat şartları sizinkinden daha aşağı olanlara bakınız; sizden daha iyi olanlara bakmayınız. Bu, Allah'ın üzerinizdeki nimetini hor görmemenize daha uygun bir davranıştır.”⁴

İmtihanalarda da müminin durumu aynı olmalıdır. Allah Teâlâ insana kaldıramayacağı bir imtihan vermez. Kendisine bir musibet uğradığında kendisinden daha ağır imtihanda olanlara bakmalıdır ki hem imtihana sabredebilsin hem de Rabbine imtihanlar içinde de şükredebilsin.

Vefat edip bu dünyadan ayrılan kardeşlerini bir kenara koy ve dünyada tanıdığın kimseleri düşün. Hangisinin yerinde olmak isterdin? Şundan emin olabilirsin ki kendinden başka kimsenin yerinde olmayı istemezsin. Çünkü herkesin bir imtihanı olduğunu fark edecek ve kendi imtihanlarını onların imtihanları yanında daha ufak göreceksin.

Bu bahsettiğim durum, daha önceleri tefekkür ettiğim bir durum idi. Bu tefekkürümü destekler nitelikte geçtiğimiz günlerde cezaevindeki değerli bir abimizden (hocamızdan) aldığım mektup bunu daha da perçinledi.

Yazmış olduğu mektubunda şunları ifade ediyordu; “Geçen gün yatağa uzanmış düşünüyordum. Teker teker koğuştaki herkesin yerine koydum kendimi ve 'O'nun yerinde olmak ister miydin?' diye kendime sordum. Cevaplar olumsuz... Daha sonra dışarıda bildiğim tanıdığım kimselerin yerine koydum kendimi ve aynı soruyu sordum. Cevaplar yine olumsuz... Sonra kendimden utandım. İçerisinde bulunduğum bunca nimete rağmen kulluktaki tembelliğime, eksiklerime utandım.”

Böyle diyordu imtihanlara maruz kalmış ve kendisini belki de daha birçok imtihanın beklediği değerli abim...

Durum tam da onun ifade ettiği gibi. Sabretmek ve şükretmek için kendinden daha ağır imtihanlara maruz kalanlara bakmalısın.

5) Müslüman bu dinin neticeye ulaşması noktasında asla ümitsiz olmamalıdır. Allah'ın kendi üzerine almış olduğu bu işi asla muhasebe etmeye dahi kalkmamalıdır.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ
نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ
هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

“Onlar ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır. O, kendisine ortak koşanlar hoşlanmasa da dinini bütün dinlere üstün kılmak için peygamberini hidayet ve hak din ile gönderendir.”⁵

Efendimiz bu örnekte olduğu gibi daha birçok yerde ümmetine ümit vermiştir. Yine ümmetine bir müjde vererek onlara ümitli olmayı işaret etmiştir. Hendek savaşında Efendimiz ile birlikte arkadaşları hendek kazarken kendisi yine ashabına bazı yerlerin fethini müjdeliyordu. Müminler bununla Allah'a karşı hüsnü zan besleyerek, ümitli olarak yapmaları gerek işe dört elle sarılıyorlardı.

⁴ (Müslim)

⁵ (61/ Saff 8-9)

Mümin imtihan anlarında Allah'ın dinini tamamlama yönündeki ayetlerine ve peygamberin müjdelere dikkat kesilip, ümidini yitirmemelidir. Efendimiz San'a'dan, Hadramevt'e kadar bir yerin İslam'ın egemenliğine gireceğini İslam'ın henüz daha ilk yıllarında müjdelemiştir. Bugün İslam egemen bir konumda olmayabilir. Ancak bizler biliyoruz ki İslam yeryüzünde hâkim konuma gelecektir. Bu yolda çekilen imtihanlar ise akıldan çıkarılmadan sabredilmelidir.

6) İslam da her zaman alternatif yoktur. Sahabeler Rasulullah'a (sav) geldiklerinde kendisi onlara sabretmekten başka bir şeyi tavsiye etmedi, edemedi. Çünkü alternatif yoktu. Sahabesi birçok imtihana maruz kalmasına rağmen onlara verebildiği tek tavsiye sabırdı ve acele etmemeleriydi. Her zaman her şeyin alternatifi olmayabilir. Mümine düşen üstüne düşenleri gücü nispetinde yaparak sabretmektir.

7) İslam demek emniyet demektir. Çünkü Rasulullah (sav), İslam'ın hâkim olduğu zamanlarda kişinin İslam topraklarındaki tek korkusunun Allah'tan ve sürüsü için ise kurttan olacağını ifade etmiştir.

Buradan anlıyoruz ki İslam emniyet demektir. Müslüman ise emniyet olan kimse demektir. Müslüman, kendisini dışındaki insanların kendisinden emniyet olduğu kimsedir. Elinden ve dilinden emniyet olunan insandır. İslam toprakları da böyledir. Şariat ile adalet sağlanır. Zulüm ortadan kaldırılır, insanlar canları ve malları hususunda emanet altındadırlar.

8) Yine buradan öğrenebileceğimiz başka bir madde ise acelecilik, her hareket için problemdir. Bir insan için, bir hareket için acelecilik en büyük felaketlerdendir. İnsanı başarıya ulaştırmaz. Kâinattaki her şey için Allah Teâlâ bir müddet ve mühlet belirlemiştir. Bu mühletten önceki elde edilmeye çalışılacak olan her şey sağlıksız olacaktır.

Örneğin anne karnındaki bir çocuğu düşünelim! Rabbimiz bunun için bir mühlet tayin etmiştir. Bundan önce meydana gelecek bir doğum sağlıksız olacaktır. Her işin doğası gereği bir zamanı vardır. Bu zaman için acele etmek o işi baltalayacaktır.

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأَرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ

“İnsan çok aceleci (tez canlı) yaratılmıştır. Size yakında ayetlerimi göstereceğim. Şimdi acele etmeyin.”⁶

Selam ve dua ile...

⁶ (21/ Enbiya 37)

ED-DÂRR

الضَّرَرُ

Dilerse kullarına zarar veren,
zarar verici şeyleri yaratan.

EBU YUSUF (rh)

Usame Kaptan

İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe'in (rh) en önde gelen talebesi olup, asıl adı, Yâkub bin İbrâhim'dir. Ebû Yûsuf künyesidir. Soyu Ashâb-ı kirâmdan Sa'd bin Buceyr el-Ensârî'ye (ra) dayanır. 731 (H.113) senesinde Kûfe'de doğdu. Ebû Yûsuf'un (rh) büyük dedesi Sa'd b. Buceyr (ra) henüz küçük yaşta bulunduğu için Uhud Gazvesi'ne iştirak etmekten alıkonulmuş, genç yaşta katıldığı Hendek Gazvesi'nde ise büyük yararlıklar göstermiştir. Bu sebeple Hz. Peygamber'in onu çağırıp hem kendisi hem de soyu için hayır duada bulunduğu rivayet edilir.

Ebû Yûsuf bu hadiseyi övünçle hatırlar ve "O anın bereketi şu an bile bizimle beraberdir" derdi. Sa'd b. Büceyr (ra) daha sonra Kûfe şehrine yerleşti. Ali'nin (ra) hilâfeti döneminde düşünce ve siyaset hayatında önemli roller üstlenmiş olan Kûfe aynı zamanda bir ilim merkezi haline geldi. Bu şehir bazı sahabe ve tâbiînlerin üstün gayretleriyle oluşan zengin bir ilmî miras ve geleneğe sahip bulunmaktaydı. Başta Ebû Hanîfe olmak üzere çeşitli âlimlerin de katkılarıyla Kûfe Abbâsîler döneminde gelişme göstermiş ve o bölgenin diğer ilim merkezlerinden Basra'yı bir hayli geride bırakmıştı. Ebû Yûsuf'un yetişmesinde şahsî kabiliyet ve arzusunun yanı sıra ilmî gelenek ve mirasa sahip böyle bir ortamda doğup büyümüş olmasının da önemli payı vardır.

Ebû Yûsuf çok çocuklu ve yoksul bir aileye mensuptu. Kaynaklar, çocukluk ve gençlik yıllarının büyük sıkıntılar içinde geçtiği, ailesi tarafından bir iş tutmaya

zorlandığı, bütün bu olumsuzluklara rağmen tahsil hayatını sürdürdüğü konusunda ortak ifadelerle sahiptir. Ebû Yûsuf (rh), evlendikten sonra da ailesinin nafakasını temin etmek için zaman zaman Ebû Hanîfe'nin ders halkasından uzak kalmış, fakat hocası azmini ve zekâsını çok takdir ettiği bu öğrencisinin nafakasını üzerine alarak derslerine düzenli şekilde devam etmesini sağlamıştır.

Bu rivayetten, Ebû Yûsuf'un (rh) henüz öğrenim hayatını tamamlamadan evlendiği anlaşılmaktadır. Muvaffak b. Ahmed el-Mekkî, Bezzâzî, Takıyyüddin et-Temîmî, Zeynüddin İbn Nüceym, M. Zâhid Kevserî gibi müellifler tarafından nakledilen ve Ebû Hanîfe'nin Ebû Yûsuf'a yaptığı söylenen tavsiyeler arasında (bk. Bezzâzî, II, 365-370; Temîmî, I, 160-169), öğrenim hayatını tamamlayıp iyi bir iş sahibi olmadan evlenmeme, evliliğin ilim öğrenmeye büyük bir engel teşkil ettiği hususları da yer almaktadır. Bu bilgi ilk bakışta Ebû Yûsuf'un talebeliği sırasında evlendiğine dair yukarıdaki rivayetle geliyorsa da bu tür vasiyetnâmelerin genel hayat tecrübelerine dayanan tespitlere yer verdiği, bu sebeple aslında gelecek nesillere öğütte bulunmayı hedeflediği de söylenebilir. Yani Ebu Hanife (rh) talebesine öğütte bulunurken diğer nesillerinden bu nasihatinden fayda almasını kastetmiştir. Nitekim nasihatın sonunda kendisi bunu söylemektedir. Bundan dolayı biraz uzun olsa da yazımızda Ebu Hanife'nin (rh) yapmış olduğu bu çok değerli öğüdü bulunduruyoruz.

Ebû Yûsuf (rh), devrinin ilmî geleneğine uyarak belli temel dersleri aldıktan ve özellikle hadis tahsil ettikten sonra fıkıh öğrenimine yöneldi; bu amaçla İbn Ebû Leylâ'nın (rh) derslerine

devam etmeye başladı. Dokuz yıl boyunca ondan yargılama hukuku (kazâ) ve fıkıh okudu, ardından Ebû Hanîfe'nin (rh) ders halkasına katıldı. Hocasının vefatına kadar yaklaşık on yedi yıl onun derslerine devam etmiştir.

Bir gün Ebû Yûsuf (rh) çok hasta olmuştu. Birisi gelip İmâm-ı A'zam'a (rh) Ebû Yûsuf'un (rh) öldüğünü söyledi. İmâm-ı A'zam (rh); "O ölmedi" buyurdu. Ölmediğini nereden bildiniz dediklerinde; "İlme çok hizmet etti, meyvelerini toplamadan ölmez" buyurdu. Hakikaten ölüm haberinin doğru olmadığı anlaşıldı. İlmi, üstünlüğü ve talebeleri her tarafa yayılıp, meyvelerini topladı.

Ebû Yûsuf (rh) iyileşince, bir ders meclisi kurdu ve insanlara fıkıh ilmini, haram ve helâli öğretmeye başladı. Bu haber Ebû Hanîfe'ye (rh) ulaştırıldı. İmâm-ı A'zam (rh) huzurunda bulunanlardan birine; "Şimdi Yâkub'un (Ebû Yûsuf'un) meclisine git ve ona; "Bir kimse elbisesini kısaltmak için bir terziye verse, sonra elbisesini istese, terzi de elbisenin varlığını inkâr etse, sonra tekrar terziye gelse ve elbisesini istese terzi de elbisesini kısaltmış olarak ona verse ücret alabilir mi? diye sor. Eğer alır derse hata ettin, dersin. Eğer ücret almaz derse yine hata ettin dersin." dedi. Bu talebe Ebû Yûsuf'un ders okuttuğu meclisine geldi. Soruyu sordu. Ebû Yûsuf; "Terzi ücret alır." dedi. O da "Hata ettin. Öyle değildir." dedi. Ebû Yûsuf bir müddet düşündü ve "Hayır ücret alamaz." dedi. Soran yine; "Yanıldın. Öyle değildir." dedi. Bunun üzerine Ebû Yûsuf hemen yerinden kalkıp Ebû Hanîfe'nin (rh) huzuruna gitti. Ebû Hanîfe (rh) onun geldiğini görünce; "Seni buraya elbiseyi kısaltma meselesi mi gönderdi?" dedi. Ebû Yûsuf da "Evet efendim." diye cevap verdi. Ebû Hanîfe hazretleri tebessüm

ederek; "İnsanlara fetvâ vermeye koyulan ve Allahu teâlânın dîninde söz söylemek için kendine meclis kuran, ücret bahsinden böyle bir meseleyi nasıl bilemez." buyurdu. Ebû Yûsuf (rh); "Hocam bana bunun cevabını söyleyiniz." dedi. Ebû Hanîfe (rh); "Eğer o elbiseyi gasbettikten sonra kısalttı ise ücret verilmez. Çünkü kendisi için kısaltmış demektir. Eğer gasbetmeden önce kısalttıysa, ücret verilir. Çünkü onu sâhibi için kısaltmıştır." buyurdu. Bunun üzerine Ebû Yûsuf (rh) hocasının ellerine sarılıp öptü.

Ne kadar hoşgörülü bir uyarma şekli. Talebesinin meclis açmak için yetersiz olduğunu her yere bağırp duyurarak onun itibarını zedeleyerek söylemiyor. Bilakis faydalı olacak bir şekilde talebesinin gönlünü kırmadan itibarına laf getirmeden bu iş kapanıyor. Nitekim günümüzde bu ve benzeri olayların vuku bulması halinde kişi yerin dibine öyle bir gömülüyor ki artık allame olsa cemaatin gözünde kötü birisi olarak lekeleniyor. Rabbim bizlere bu kıssadan nasihat alabilmeyi nasip etsin.

Ebû Yûsuf (rh), geçim sıkıntısı sebebiyle Abbâsî Halifesi Mehdî-Billâh zamanında (775-785) ailesiyle birlikte Bağdat'a yerleşti. Burada halife ile tanıştı ve bazı kaynaklarda kaydedildiğine göre 166 (782) yılında kadılık görevine getirildi. Mehdî'nin vefatı üzerine halife olarak Bağdat'a gelen Hâdî ile birlikte Ebû Yûsuf da Bağdat'a döndü ve kadılık görevine devam etti. Halife Hârûnürreşîd de onu görevinde bırakmış ve ilk defa onun zamanında (786-809) "kādilkudât"lık kurumu oluşturularak yargılama hukukunda ve uygulamada birliğin sağlanması yönünde önemli bir adım atılmış, Ebû Yûsuf da İslam yargı tarihinin ilk "kādilkudâtı" unvanını almıştır. Hatta Abbâsî hilâfetine bağlı bütün bölgelerdeki

kadıları tayin ve azletme yetkisine sahip olduğu için "kādî kudâti'd-dünyâ" diye anılmıştır. Makrîzî'nin ifadesine göre Ebû Yûsuf'un bu makama gelmesinden sonra Irak, Horasan, Şam ve Mısır bölgelerinde onun onayı olmaksızın kadı tayin edilmemiştir.

Kadılık görevinde halife korkusu sebebiyle asla doğruluktan taviz vermemiş gerektiğinde halifeye dahi sözlerini çekinmeden söylemiştir. İmâm Ebû Yûsuf bir davada halife Hârûn Reşîd'in kumandanlarından birinin şahitliğini kabul etmemiştir. Bunun üzerine kumandan, Ebû Yûsuf'u halifeye şikâyet etti. Halife sebebini sorduğunda; Onun "ben halifenin kölesiyim." dediğini duydum. Eğer söylediği doğru ise köle şahitlik yapamaz. Yalan ise yalancının şahitliği kabul edilmez." buyurdu. Halife bunları dinledikten sonra; "Peki ben bir kimse hakkında şahitlik yaparsam kabul eder misin?" deyince; "Hayır." buyurdu. Halife hayretle sebebini sordu. O zaman; "Çünkü sen halka karşı kibirleniyorsun. Müminlerle beraber namaz kılmak için cemaate gelmiyorsun." buyurdu. Halife sonunda bu nasihatlere göre hareket etti.

İmâm Ebu Yusuf (rh) oldukça kıvrak ve keskin bir zekaya sahipti. Ebû Yûsuf'un ilmi yanında zekâsı da insanları hayrete düşürürdü. Vermiş olduğu fetvaların birçoğunda bu belli olmaktadır lakin burada bir tanesini zikretmekle yetinebiliriz. Kadılığı zamanında adamın biri; "Eğer Allahu Teâlâ bana bir erkek evlat ihsan ederse, boynuzu dört karış bir koç kurban edeceğim." diye bir adakta bulunmuştu. Sonra bu adamın bir oğlu oldu. Adağını yerine getirmek için boynuzu dört karış olan koç arattı, fakat bulamadı. Sağa sola, civar memleketlere adamlar gönderdiyse de istenen vasıfta

koç bulmak mümkün değildi. Adam zamanın din âlimlerine müracaat ederek halini anlattı. Yine bir çare bulamadılar. Adamı bir telaş aldı. Dostlarından birisi ona, Ebû Yûsuf hazretlerine gidip derdini anlatırsa bir çare bulabileceğini söyledi. Adam gidip durumu Ebû Yûsuf hazretlerine anlattı ve bir çare bulmasını istedi. Bu adam zengin fakat eli sıkı biri idi. İmam bunu bildiği için; "Bir çare bulurum. Fakat şartım var!" dedi. Adam Ebû Yûsuf hazretlerinin ellerine sarılarak; "Şartını söyle" deyince; Ebû Yûsuf, "Sen zenginsin. Memleketin fakir çocukları için dört mektep, bunların masrafını karşılamak için yanına dört de dükkân yaptırırsan müşkülün hallolur." dedi. Adam kabul etti. Fakat: "Bu inşaat bir hayli uzun sürer. Bunun bitmesini bekleyemeyeceğim. Sabrım tükendi, adağımı hemen yerine getirmek istiyorum." dedi. Ebû Yûsuf hazretleri ona; "Peki o halde inşaat için ne kadar para sarf olunacaksa onu devlet hazinesine teslim edersin. Ben de fetvayı veririm." dedi. İnşaata gidecek parayı bilir kişiye keşfettirip devlet hazinesine yatırdı. Ebû Yûsuf hazretleri talebelerinden birine; "Bana uzun boynuzlu bir koç bulup getir!" buyurdu. Talebe uzun boynuzlu bir koç bulup, getirdi. Ebû Yûsuf küçük bir çocuk çağırdı. Çocuğa koçun boynuzlarını karışlattırdı. Dört karış geldi. Ebû Yûsuf hazretleri:

"İşte adadığın koç. Bunu keser, adağını yerine getirirsin. Zira sen sadece boynuzu dört karış bir koç adadın. Karışın büyük veya küçük olduğu hususunda bir şey belirtmedin. Ben de bu hususa dayanarak fetva verdim." buyurdu. Herkes, İmamın üstün zekâsına hayran kaldı.

Hayatının sonuna kadar bu görevde kalan Ebû Yûsuf, yakın arkadaşı Bişr b. Velîd el-Kindî'nin kaydettiğine göre 5 Rebîülevvel 182 (26 Nisan 798) tarihinde altmış dokuz yaşında Bağdat'ta vefat etti. Cenaze namazını bizzat kıldırان Hârûnürreşîd, namazdan sonra cenazenin önünde yürümüş ve onu kendi aile kabristanına defnettirmiştir. Kabri Bağdat'ın Kâzîmiye bölgesinde, Kâzîmeyn Türbesi'ne bitişik olan ve kendi adıyla anılan caminin yanındadır.

Gerek çağdaşları gerekse daha sonraki dönemlere mensup alimler Ebû Yûsuf'un ilminin yanı sıra şahsiyetinden, ahlak ve karakterinden övgüyle söz ederler. Ebû Yûsuf üstün bir zekaya, güçlü bir hafızaya ve intikal yeteneğine sahipti. Elli-altmış hadisi bir defa dinlemekle yanlışsız olarak ezberlediği rivayet edilir.

Ebû Yûsuf hazretlerinin olgunluk, ahlak güzelliği ve insanlar üzerindeki itibarı ortaya çıkınca, hocası İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe hazretleri ona şu vasiyet ve tavsiyelerde bulundu, aslında bu tavsiyeleri tüm ilim talebelerinin kafasında sürekli tutması gerekir. Bunlar boş sözler değil, büyük bir tecrübe sahibinin tespit etmiş olduğu önemli kurallardır aslında:

"Ey Yâkûb (Ebu Yusuf), sultana saygı göster. Mevkiine hürmet et. Huzurunda yalan söylemekten sakın. İlmî bir mesele için seni çağırmadığı vakitlerde yanına gitmekten kaçın. Çünkü ona gidip gelmeyi, girip çıkmayı çoğaltırsan, sana itibar etmez olur, mevkiin yanında küçülür. Huzuruna girdiğin zaman hem kendi kadrini hem de başkasının kadrini kıymetini bilen ol. Sultanın dostları ve tarafları ile buluşma. Etrafindakilerden uzaklaş ki şeref ve merteben yerinde kalsın.

Halk önünde çok konuşma, yalnız sorduklarına cevap ver. Halk ve tüccar arasında da dini ve zaruri bilgiye ait olmayan sözlerden kaçın ki, sevgin ve mala rağbetin üzerinde durulmasın. Zira onlar kötü zanda bulunabilirler ve yaklaşmanı kendilerinden rüşvet almana atfederler.

Halk arasında ne gül ne de gülümse. Çarşı pazara da çok çıkma.

Yol ağızları ve köşe başlarında oturma. İcap ederse mescitte ve avlusunda otur. Çarşı, sokak ve câmilerde bir şey yeme. Dükkanlarda da oturma. Yol kenarlarında bulunan çeşmelerden, musluklardan ve sakaların ellerinden su içme. İpekten yapılmış atlas veya çeşitli ipekler giyme. Çünkü bunlar insanı ahmaklığa, gevşekliğe götürür.

Eşinin (hanımının) yanında yabancı kadınlardan konuşma. Sen başka kadınlardan bahsedince o da yabancı erkeklerden söz etmek hakkını kendinde bulur.

Evlilik hayatının maddî bütün ihtiyaçlarını sağlamaya muktedir olduğunu bilmeden evlenme. Önce ilim tahsil et. Sonra helalinden mal ve servet edin. Ondan sonra evlen. Çünkü tahsil zamanında hayatını da kazanmak istersen ikisini bir arada yürütemez, tahsilini noksan bırakırsın. İlim tahsilinden önce edineceğin servet ise seni Dünya ile uğraşmaya, hizmetçiler tutmaya teşvik eder. Bu suretle vaktin boşa gider. Çoluk-çocuğun olur. Nüfusun artar, onların ihtiyacını temine çalışırken ilmi bırakırsın.

Gençliğinin kuvvetli, gönlünün asude, rahat, kafanın zinde zamanında ilim tahsili ile uğraş. Sonra mal ve mülk toplamaya çalış. Zira evlat ve malın bakmakla yükümlü olanların çoğalması zihni karıştırır. Hayatını kazanınca da evlenebilirsin.

Herhalde Allahu Teâlâ'dan kork, fenalıklardan korun. Emanetleri koru. Küçük-büyük, zengin-fakir herkese iyilik ve nasihatte bulun. Hiç kimseyi küçük görme. Vakarlı ol ve herkese değer ver. İnsanlar ile düşüp kalkma. Onlar seni arasınlar. Ziyaretine gelenleri iyi karşıla. Meselelerine cevap ver. Eğer o meselenin ehli ise ilim ile meşgul olur, değilse sana muhabbet sevgi besler. Her kim sana bir mesele sormaya gelirse, yalnız sorusuna cevap ver. Fazla şeyler ilave etme. Çünkü, sorusunun uzun cevabı onun zihnini karıştırır.

Kazançsız, azıksız on sene de kalsan, ilim öğrenmekten yüz çevirme. Çünkü tahsilden vazgeçtiğin takdirde yine geçimin darlaşacaktır.

Fıkıh ilmini öğrenmek ve bu ilimde derinleşmek, anlayışlarını arttırmak üzere sana gelenlerin ilme karşı rağbetini arttırmak için onların her birini birer oğul ve evlat edinmişçesine karşıla.

Halktan veya emrin altında çalışanlardan biriyle münakaşa etme. Çünkü böyleleri ile münakaşa, itibarını giderir.

Hiç kimsenin yanında, -isterse sultan- olsun hakkı anmaktan ve söylemekten çekinme.

Başkasının yaptığından daha çok ibadet, verdiklerinden ziyade ihsanda bulunmadıkça, canın rahat etmesin. Çünkü insanlar senin, kendi ibadetlerinden fazlasına önem vermediğini görünce sende ibadete karşı rağbet azlığına hükmederler. İlminin sana bir fayda vermemiş olduğuna inanırlar. Kendi cahillikleri ile yaptıkları amelleri, senin ilim ile yaptıklarından üstün görürler.

Hoca ve üstatlarına hürmet et, onlara dil uzatma. İnsanlardan daima çekin. Allah için gizli halinde ne isen, açık durumunda da öyle ol.

Çok gülme. Zira çok gülmek kalbini öldürür. Vakarlı bir şekilde yürü. Acele acele, salına salına yürüme. İşlerinde aceleci olma. Konuşurken yüksek konuşma, bağırıp çağırma. Daima kendin için sükûn ve sükûtu seç.

İnsanlar yanında Allahu Teâlâ'yı çokça an ki, onlar da bunu senden öğrensinler. Namazlarının arkasında kendine bir vird, bazı işleri vazife edin. Meselâ; Kur'ân-ı Kerim okur, Allahu Teâlâ'yı zikreder, bela ve musibetlere karşı ihsan ettiği sabır ve tahammül kudretine, bahşettiği çeşitli nimetlere şükredersin. Her ayın belirli günlerinde oruç tutmayı adet edin ki başkaları da bu hususta sana uysun.

Nefsini daima murâkabe et, gözet, kontrol et, başkasına karşı koru ki hem Dünya ve hem de ahiretine ait amellerinde ilminden istifade edebilesin. Dünya'ya ve dünyalığına güvenme. Bulunduğun hale de dayanma. Çünkü Allahu Teâlâ, varlığının cümlesinden sana soracaktır.

Fenalığını bildiğin bir kimseyi o kötülüğü ile anma. Ondan fayda ve iyilik ara ve iyi hali ile an. Eğer o kimsenin fena hali din hususunda ise o zaman bunu insanlara söyle de ona uymasınlar ve ondan sakınsınlar.

Ölümü hatırlından çıkarma. Hocaların ve kendisinden bilgi aldığı zatlar için Allahu Teâlâ'dan af ve mağfiret dile. Kur'ân-ı Kerim okumaya devam et.

Hayvani zevklerine düşkün, nefsanî arzularına uyan kimseler ile beraber oturma. Yalnız dine davet yolunda böyleleri ile birlikte bulunmakta bir mahzur yoktur. Oyun ve eğlence yerlerine ve sövülüp sayılan yerlere gitme. Ezan okununca hemen camiye gitmeye hazırlan ki başkaları senden önce davranmasın.

Komşundan gördüğün nahoş halleri ört. Çünkü sır sana emanettir. İnsanların gizli taraflarını açma.

Seninle bir şey hakkında istişare etmek, danışmak isteyen kimseyi dinle. Seni Allahu Teâlâ'ya yaklaştıracaklarını bildiğin şeyleri ona söyle. Bu tavsiyemi de kabul eyle. Çünkü, bundan dünya ve ahirette istifade edeceksin.

Cimrilikten kaçın. Zira herkes cimrilere buğzeder. Onları sevmez. Tamahkârlık ve yalancılıktan sakın. Karıştırıcı olma. Bütün işlerde insanlığını koru. Güzel huylu ol. İnsanları incitmekten kaçın. Her zaman her yerde temiz elbise giy. Dünya'ya rağbet ve hırsı azaltarak nefsini temizle. Dünya sevgisini içinden at. Kalbin temiz olsun.

Fakir olsan da fakirliğini belli etme. Zengin görün. Himmet ve gayret sahibi ol. Azmi ve gayreti zayıflayanın, mevkii de zayıflar.

Münazara adabını bilmeyen ve iddialarını delilleri ile ispat edemeyen kimselerle söze girişmekten kaçın. Mevki ve makam peşinde koşan, halk arasındaki meselelere dalan ve bu suretle kendilerine şöhret ve menfaat sağlamak isteyenlerin sözlerine ve aralarına karışma. Çünkü onlar bu hususta seni haklı bilseler dahi sözlerine de önem vermezler. Şarlatanlıkları ile seni susturmak ve utandırmak isterler.

Kibar ve efendi bir topluluğun arasına girdiğin vakit sana yer göstermedikçe onların üst taraflarına oturma ki onlardan sana üzüntü verecek bir şey gelmesin.

Bir cemaat içinde bulunduğun zaman seni saygı ile öne geçirmedikçe kendiliğinden ileri safa geçme. Aynı şekilde muamele görmeden de mihraba geçip imam olma.

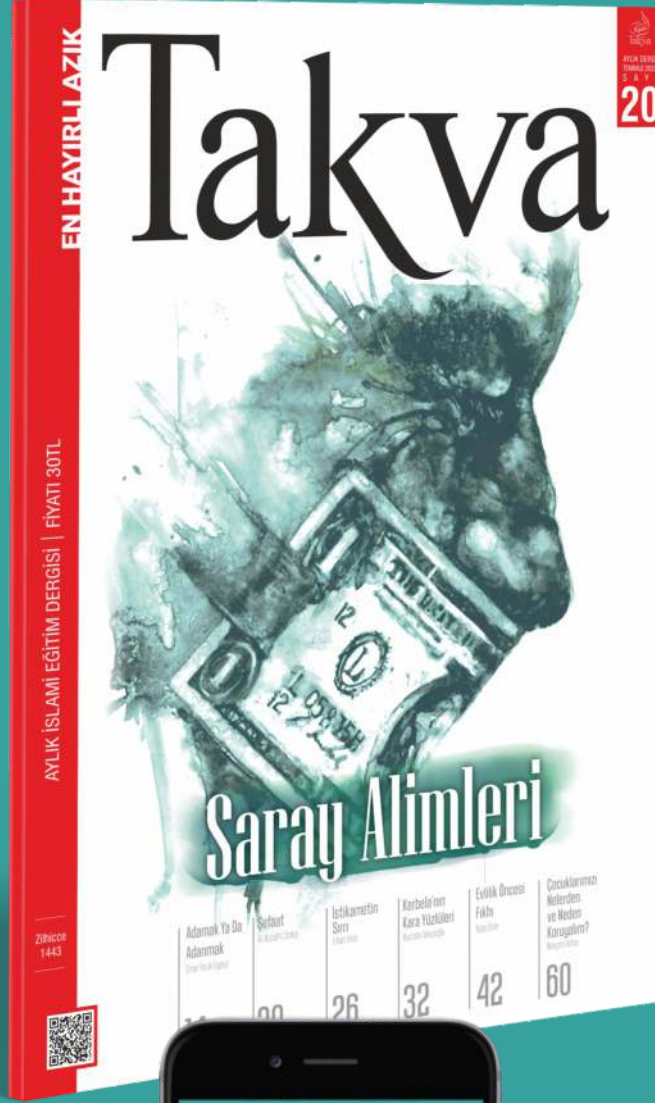
Zalim sultan ve âmirlerin yanlarında bulunma. Belki onlar senin yanında hak, doğru ve helal olmayan bir iş yaparlar, sen de onları bunlardan men edemezsin. Sükûtunu gören insanlar onların söz ve hareketlerinin hak, doğru olduğunu sanırlar.

İlim meclislerinde hiddet ve şiddet göstermekten sakın.

Beni de hayırlı duadan unutma. Bu nasihatimi kabul et. Sana yaptığım bu nasihati, senin ve bütün Müslümanların iyiliği için yapıyorum."

Bu güzel nasihatın her sözü uzun uzun açıklanabilir lakin yazımız uzadığı için burada bitirmek istiyorum. Bu sözlerin hepsinin, günümüzde kendimiz üzerinde etkisini görebiliriz. Kendimizden yukarıda ve aşağıda olan insanlara karşı davranışlarımızda çok dikkat etmeli ve asla kimsenin kalbini kırmadan vakarımızı korumalıyız. Aslında bunu birçok kişi yapmak istiyor ama aradaki oran kaçtığı zaman 'kendimi düzeltiyim, daha ciddi olayım' derken Müslümanlarla arasını soğutabiliyor. İşte bu altın oranı yakalayabilmek için Ebu Hanife'nin (rh) nasihatini tekrar okumakta fayda var. Allah Subhanehu ve Teala bizleri, ilmi ve güzel ahlakı bırakmayan kullarından eylesin. (Âmin)

YILLIK
ABONELİK
330₺

EVİLİĞE İLK ADIM

Ayşe Ebrar

Hamd canlı-cansız her şeyi bir hikmet ve ahenk üzerine yaratan ve yarattıkları üzerinde mutlak hâkim olup işlerini düzene koyan rahmeti ve ilmi ile her şeyi kuşatan alemlerin rabbi olan Allah'adır. Salat ve Selam; Rabbimizin insanlara her konuda örnek olarak gönderdiği ve iman eden her mü'mini itaat etmekle yükümlü kıldığı Muhammed'e (sav) ailesine ve ashabına olsun.

Değerli kardeşlerim; biz bu ayki sayımızda önce evlenemeyen bekar kardeşlerimize kısa bir nasihat yapacak ve sonra evliliğe niyet etmiş kişilerin takip etmesi gereken bazı metotlardan bahsedeceğiz.

Evlilik yaşlarına geldiği zaman evlenmeye dair doğru olan tavır ve gerekenleri yaptığı halde hala evlenemeyen bekar kardeşim;

Şunu bil ki; sen bütün sebeplere tutunduğun halde evlenemediysen bu, Allah'ın senin için takdir ettiği bir kaderdir. Çünkü biz Müslümanlar Kur'an ve sünnetin doğrultusunda bütün sebeplere tutunur sonra da sonucu Allah'tan bekler ve Allah'a tevekkül ederiz.

Biz işlerimiz konusunda üstümüze düşen sorumlulukları yerine getirir ve sonuç konusunda da hoşumuza gitse de gitmese de Allah'ın bizim için en hayırlı sonucu vereceğine inanırız.

Eğer sen de gerekeni yaptığın halde hala evlenemediysen bu da senin imtihanıdır, nefsin seni harama zorluyorsa Allah Teala sana eş nasip edene kadar Rasulullah'ın tavsiyelerine uyarak nefsini haramlardan korumalı ve Allah katındaki imtihanı kaybetmemelisin çünkü müminin kendisini haramlardan koruması vaciptir.

Abdullah b. Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur;

"Kimin evlenmeye gücü yeterse evlensin, çünkü evlenmek, gözü harama bakmaktan korur ve iffeti de muhafaza eder, evlenmeye gücü yetmeyen kimse ise, oruç tutsun, çünkü oruç, insanın şehvetini kırar."¹

Oruç tutmanın insanlar için maddi manevi birçok hikmet ve yararları olduğu için Rabbimiz orucu Müslümanlara emretmiştir. Rasulullah'da (sav) orucun faydaları hakkında birçok bilgiler vermiştir. Bu hadiste de orucun kişinin nefsini haramdan koruduğunu öğreniyoruz.

Selef alimleri arasında nefislerini her türlü haramdan koruyarak iffetli bir şekilde yaşayan ve evlilik düşüncesi, kendilerinin maneviyatına zarar vermediği için kendisini Allah yolunda ilim ve cihada adayanlar vardır. Bunlar davaları uğruna çalışırken evlenmeden ölmüşlerdir.

Müçtehit, Müfessir, Muhaddis, Tarihçi ve lügat alimi olan, Muhammed b. Cerir et-Taberi'de hayatını ilim uğruna geçirip evlenmeden ölen alimlerden biridir.

İbni Teymiye'de küçük yaşta kendini ilme vermiş, hayatını Allah yolunda yaşamış ve evlenmeden ölmüştür.

¹ (İbni Mace / Nikah Babı)

Yine İmam Nevevi de küçük yaşta parlak zekasıyla dikkatleri üzerine çekmiş, kendisini ilme adanmış, birçok kitap yazmış, ders talimleri yapmış ve nihayet evlenmeden vefat eden alimlerden olmuştur.

Bekar kardeşim! Sen kendini bu alimler gibi ilme adamadan ve kendini hakkıyla haramlardan korumadan bu alimleri göstererek evlilikten uzak kalmamalısın, sırf evliliğin getirdiği sorumluluklardan kurtulmak için evlenmeye gücün yettiği halde evlilikten kaçma, çünkü maalesef bugünkü toplum, İslami ahlaka göre yaşamamaktadır. Gerek çarşı pazardaki insanların giyimi gerekse evdeki teknolojinin aracılığıyla izlenen ve herkesin rahatça ulaşabileceği, şehveti zorlayan fitneler, evlenmeyen bekar kimseleri daha çok günaha sevk etmektedir.

İnsanı günaha sevk eden bütün bu fitnelerden evlilik vasıtasıyla kendini ve iffetini korumalısın, eğer Teberi, İbni Teymiye ve Nevevi gibi ömrünü Allah'ın dinine adamıyorsan o zaman sana birçok sevap kazandıracak evlilik fırsatından kendini mahrum etme. Çünkü sen evlendiğinde çocuk ve eşin için sarf ettiğin para, cihat da dahil olmak üzere başka şeyler için harcadığın paradan daha çok sevap getirir.

Çoğunlukla İslami bilinci olmayan ya da azda olsa İslami bilinci olan gençler, internet üzerinden tanışıp evleniyorlar. İslami bilinci az olan gençler önce dini sorular sormak veya davet amaçlı tanışıp daha sonra şeytanında saptırmasıyla işi ilerletiyorlar. Eğer gençler yeni iman etmiş ve bir ders grubu, güvenli bir Müslüman çevre edinmemişse bu internette tanıştığı kişiyi bir fırsat gibi gördüğü için karşı tarafın yönlendirmesine müsait oluyor.

Yeni iman eden genci, ailesinin müşrik olduğu ve onun Müslüman bir çevre edinmesi gerektiği gerekçesiyle veya kendilerinden birisiyle evlenirse Müslüman bir yuvası olacağı vaadiyle ikna edebiliyorlar. O zavallı gençte karşısındaki kişinin gerçekten kim olduğunu, ahlakını ve yaşantısını bilmeden onunla evlenmeye razı oluyor, evlendiğinde de internette kendisini tanıttığı gibi birisi olmadığını görüyor ve her gün o kişinin zulmüne aşağılamasına sabretmek zorunda kalıyor ya da boşanıp tekrar ailesinin yanına dönüyor.

Ben bu gençlerimize diyorum ki, özellikle de kızlarımıza; Aman yavrum yeni iman etseniz bile böyle internetlerde kendisini takvalı, alim gibi gösteren kişilere inanmayın, gerekirse müşrik ailenizin yanında her türlü eziyete sabredin. Allah size bir çıkış yolu gösterene kadar dininizi yaşayın, kendinizi her türlü küfür ve haramdan koruyun. Bu sizin için bilmediğiniz kişilerin oyununa gelmekten daha iyidir. Çünkü müşrik bile olsa anne babanız sizin ömür boyu acı çekmenizden hoşlanmazlar ve tanımadığın kişilere güvenmektense, tanıdığın anne babana güvenmen senin için daha hayırlıdır.

Eğer aileniz sizi müşrik biriyle evlendirmeye kalkarsa onlara, asla böyle biriyle evlenmeyeceğinizi söyleyin, öldürseniz de tağuta itaat etmem, müşrikle evlenmem, eğer örtünü çıkar dersanız, gerekirse evden çıkmam diyerek yaşamak istediğiniz hayatı net olarak anne babanıza anlatın, başınıza gelene sabredin her gün gönülden Rabbinize kulluk edip size yardım etmesi için dua edin, ulaşip alabildiğiniz sağlam kitapları okuyun, belki uzun süre bir derse gidemesenizde bu şekilde güzel kitaplar alıp okuyabilirsiniz.

Kardeşim; belki de Rabbim senin kendi rızası için nelere sabredeceğini görmek istiyordur. Onun hoşuna gideceği ve razı olacağı tavrı gösterdiğinde seni ummadığın şekilde razı ve mutlu edecek yardımlar gönderecektir. Çünkü Rabbimiz kendisine yalvaran ve güvenen kullarını yardımından mahrum etmez.

Değerli bekar kızım; sakın birkaç ayet hadis yazdı diye anneni babanı bırakıp da öyle kişilerin fikrine kapılıp onların peşine düşme. Ben şahsım adına söyleyeyim ki daha internetten alim olan (bir konuda hakkıyla ilim alan ve kendini dört dörtlük yetiştiren) birini görmedim. Ama maalesef şeytan gençlerimizi bu tarz tuzaklarla kandırmaktadır.

Kısacası genç kardeşlerim, telefon ve internetin azda olsa faydası nedir? dersiniz derim ki telefon ve İnternet sadece haberleşmede işe yarayabilir, bunun dışında sanal alem ve telefonlar siyah alanı (yani batılı, ahlaksızlığı ve fitneye dair şeyleri) yayma da çok maharetli ve başarılıdır. Ancak beyazı (yani hakkı doğruyu, ahlakı ve iffeti) yaymada oldukça kısır, aciz ve başarısızdır. Kişi ona yöneldiğinde bir tane Hakk'a dair bir şey duyuyorsa beş tane de batıl olan şeylere şahit olmaktadır, oradan öğrenilen bilgi, oradan yapılan evlilikler, oradan edinilen arkadaş ve çevre, hayırdan çok şerri beraberinde getirmektedir.

İslam'a Göre Evlilik Talebinde Bulunma Şekilleri

Dünürçülük kelimesi Arapça da "hitbe" kelimesi ile ifade edilir. Sözlükte "evlilik talebi" anlamına gelir. Terim olarak ta belirli bir kadınla evlenme isteğini açıklayarak bunu kadına ve velisine bildirmektir.

İslam'da meşru olan birden çok evlilik talebi (Dünürçülük) yolları vardır;

1- Birçok örfte ve İslam'da var olan meşru dünürçülük usulü; Evlenmek isteyen erkeğin ailesinin oğullarına seçtikleri kızı ailesinden istemeleri ve kızın ailesinden aldıkları cevaba göre hareket etmeleridir. Veya evlenmek isteyen erkeğin uygun birini aracı olarak kızın ailesine dünürçü olarak göstermesidir.

Peygamberimiz eşi olan Hatice (ra) annemiz vefat edince Osman b. Maz'un'un hanımı Havle binti Hâkim Peygamberimize evlenmesi konusunda ısrar etmesi sonucu o da kabul edince Havle'nin Ebubekir'in kızı Ayşe (ra) ve Sevede annemizin Peygamberimizle evlenmelerine aracılık etmesi² gibi.

2- Erkeğin eşi olmasını istediği kızı bizzat kendisi kızın ailesinden istemesi; Ali'nin (ra) Fatıma'yı (ra) kendisine istemesi gibi. Sahabelerden bazıları Peygamberimizin kızını Ali'ye (ra) uygun buldukları için Ali'ye gidip Peygamberinden kızını kendisine istemesini tavsiye ettiler. Ali'de (ra) hem utancından hem de evlenecek malının olmamasından dolayı gitmeye çekinmişti. Ancak sahabelerin onu teşvik etmesi sonucu bir gün Rasulullah (sav) yanına gitti. Ona selam verdi, Resulullah (sav) onun selamını aldı ve Ali (ra) sessiz kalınca, Rasulullah (sav) ona **"Ali bir ihtiyacın mı var?"** diye sordu. O'nun heyecandan cevap vermediğini gören Rasulullah (sav) meseleyi anlayıp bunun üzerine **"Sen Fatıma'yı mı istemek için geldin"** diye sordu. Ali (ra) **"Evet"** dedi. Bunun üzerine Rasulullah (sav) **"Merhaba, Hoş geldin"** diyerek onun yanından Fatıma'nın fikrini almak için ayrıldı. Fatıma'nın susması ve işi babasına bırakması üzerine Ali'ye Fatıma'yı verdi.³

² (Buhari)

³ (İbn-i Saad et Tabakat, Nesai Nikah 31/32)

Ömer (ra) kızı Hafsa'yı kısa zaman önce eşi ölen Osman'a (ra) teklif etti, O da kabul etmeyince uygun bir dille Ebu Bekir'e teklif etti. Ancak Rasulullah'ın (sav) Hafsa ile evlenmek istediğini bilen Ebu Bekir (ra) Ömer'in teklifine olumlu cevap vermedi. Bu durumdan rahatsız olan Ömer meseleyi Rasulullah'a (sav) açınca efendimiz de Ömer'e şöyle dedi;

"Ben sana Osman'dan daha hayırlı bir damat, Osman'a da senden daha hayırlı bir kayınpeder söyleyeyim mi?" Ömer (ra) "Söyleyin Ya Rasulullah" deyince, Rasulullah (sav) **"Sen kızın Hafsa'yı bana nikahla, ben de kızım Ümmü Gülsüm'ü Osman'a nikahlayayım"** dedi. Ömer bu teklife de sevindi ve kabul etti.⁴

Bu iki örnekte de gördüğümüz gibi evlenmek isteyen kişi kadının babası ya da ailesinden onu isteyebilir.

3- Erkek eşi olmasını istediği kızı kavmin büyüklerinden isteyebilir.

Sehl b. Sa'd es Saidi 'den rivayet edildiğine göre sahabelerden biri o esnada Peygamberin yanında bulunan bir kadını kavmin büyüğü olarak Rasulullah'tan istemiş ve O'da tarafları evlendirmişti.⁵

4- Anne ve baba kızını dini ve ahlaki yönden iyi gördüğü ve beğendiği kimseye teklif edebilir.

Bu konuda önceki misalde geçen Ömer'in (ra) kızı Hafsa'yı Osman'a ve Ebubekir'e teklif etmesi örnektir.

Bu konuyu diğer bir örnek de Mısır'dan Medyen'e giden ve orada Şuayb Peygamberin iki kızının davarlarını sulamaya yardım etmesi sonucu Şuayb Peygamberin Musa'nın Salih bir insan olduğunu fark etmesi ve ona iki kızından biriyle evlenmesini teklif etmesidir. Bu olay ayetle şöyle haber veriliyor;

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِيَ حِجَجٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ

(Babaları) dedi ki; "Ben sekiz sene yanımda işçi olarak çalışmana karşılık iki kızımдан birini seninle evlendirmek istiyorum. Şayet 10 yıla tamamlamak istersen o da senden bir lütuf olur."⁶

Bugün konuya diğer bir örnekle Abdullah İbn-i Mübarek'in anne babasının evliliğidir, Merv şehrinde Nuh adında bir adam vardı bu adam şehrin kadısı ve zengin bir kimseydi. Bu adamın güzel ve takvalı bir kızı vardı. Şehrin ileri gelenlerinden birçok kişi bu kızı ister ancak adam kızını bunlara vermek istemez ve kime vereceğine de karar veremezdi. Bu adam Türk asıllı adı Mübarek olan bir bahçıvanı bahçesindeki meyvelerine baksın diye tuttu. Bir gün Mübarek bakımını yaptığı bahçeye gitti ve ondan kendisine tatlı bir nar getirmesini istedi. Mübarek gidip tatlı olduğunu tahmin ettiği bir nar getirdi. Adam narı yiyince ekşi olduğunu anladı ve ona "Bu nar ekşi git tatlı nar getir" dedi. Adam bu narın ekşi olması üzerine şöyle sordu; sen aylardır bu bahçede çalıştığın halde hala ekşi ve tatlı narı niçin ayırt edemiyorsun?" Mübarek de "Efendim siz bana sadece bu bahçenin bakımını yapmamı istediniz, 'Meyvelerinden yiyebilirsin' demediniz. Bende hiç yemediğim için hangisinin tatlı veya ekşi olduğunu bilmiyorum" dedi. Mübarek'in bu takvasına tanık olan bahçe sahibi kadı, ona şöyle sordu; "Mübarek sen Allah'tan korkan takva sahibi bir Müslümansın, benim bir kızım var, onu birçok kişi istiyor, ben de kime vereceğime karar veremiyorum, sen ne tavsiye edersin? Mübarek ise şöyle cevap verdi; "Efendim cahiliyedeki kişiler soya bakarak kız verirler. Yahudiler de insanın zenginliğine bakarak kızlarını verirler. Hristiyanlar ise güzelliğine bakarlardı. İslam'a dindar olana kız vermeyi emreder. Ben de sana kızını dindar olan takva ehli birine vermeni tavsiye ederim" dedi.

⁴ (İbn-i Saad, Tabakat VIII / 81-83)

⁵ (Buhanı Nikah 37, Müslim Nikah 13)

⁶ (28/Kasas, 27)

Bunun üzerine bahçe sahibi kadı; "O halde ben de İslam'ın emirlerine uyuyor ve kızımı seninle evlendirmek istiyorum, çünkü ben seni dindar takvalı ve güvenilir biri olarak görüyorum" dedi. Kızının da rızasını alan adam kızıyla Mübarek'i evlendirdi. İşte böyle takvalı bir anne babadan da Abdullah İbn-i Mübarek gibi takvalı, mücahit ve alim bir evlat dünyaya geldi.⁷

5- Bugünkü yaşadığımız toplumun örfünde her ne kadar abes ve tuhaf karşılansada Peygamberimizin (sav) ve sahabelerin döneminde kadın istismar edilmeyeceğinden emin olduğunda kendisine uygun bulduğu bir erkeğe evlenme teklif edebiliyordu. Nitekim bazı kadınlar Peygamberimize (sav) bizzat evlenme teklifinde bulunmuşlardır.

Enes b. Malik'in rivayet ettiğine göre bir kadının Rasulullah'ın huzuruna gelerek, "Ya Rasulullah, Beni kendine nikahlar mısın?" deyince o esnada Enes'in yanında bulunan kızı bu davranışı garip karşılamıştı. Bunun üzerine Enes kızına "Emin ol ki o kadın senden hayırlıdır çünkü o kendisine uygun bulduğu bir evlilik için teşebbüste bulunmuştur" cevabını verdi.⁸

Şayet kadının evlilik teklifinde bulunması olayı mahzurlu olsaydı Peygamber (sav) bu konuda açıklama yapardı. Ancak o böyle bir açıklama yapmamıştır. Fakat günümüzdeki Müslümanlar Peygamberimiz ve sahabeler kadar olgun, bilinçli ve takvalı olmama ihtimali olduğu ve bu toplumun örfünde tuhaf karşılandığı için bir kadının yaptığı meşru bile olsa evlilik teklifini suistimal edip onun hakkında uygunsuz konuşabilirler. Kadının, kendine evlenme teklifi etmesini etrafında övünme sebebi yapabilirler. Kadının ailesi de bu olanlar

karşısında üzüлüp kırgınlıklara sebep olabilir. Bütün bunlardan dolayı kadın bu teklifi sır tutan güvenli bir kişinin aracılığıyla uygun bir şekilde evlenmek istediği o kişiye sanki aracı olan kişinin tavsiyesiymiş ve fıkriymiş gibi yapabilir.

Evlenecek Kişilere Aracı Olmak

Kızı ve erkeği tanıyan, onların evlenmek istediğini bilen akli başında kişiler, onların evliliğine dürüstlikle vesile olursa, çoğu zaman mutlu bir yuvanın kurulmasına aracı olmuş olurlar. Bu kişiler sünnete uygun olarak kurulan bu evliliklerden alınan sevaba da ortak olurlar.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

مَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا
وَمَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا

"Kim güzel bir aracılıkta bulunursa (aracılık ettiği hayırdan) onun da nasibi olur. Kim de kötü bir aracılık ederse (aracılık ettiği kötülükten) onun da payı olur. Allah her şeyin üzerinde (güç sahibi, koruyucu, gözetleyici, rızık veren) Mukittir."⁹

Müfessirler bu ayetin tefsirinde şöyle diyorlar; "iyi şeylere yapılan aracılıklardan birisi de evlilik konusunda yapılan aracılıktır."

Ancak günümüz cahiliyesinde evlilik konusunda yapılan aracılıklar bazı durumlarda bilinçsizce yapılmaktadır, erkek ibadetlerinde gevşek, ilimden ahlaktan yoksun, kız da dindar bunları evlendirelim de kız oğlanı yola getirsin, onu alıştırırsın yahut oğlan efendi, ibadetine

⁷ (İslam Tarihi Ansiklopedisi)

⁸ (Buhari Nikah 32, Mesai Nikah 25)

⁹ (4/Nisa, 85)

düşkün ilme değer veren, kız da dik başlı, bunlar birbirlerini idare ederler gibi yanlış ve ileride mutsuzluklara sebep olacak düşünceler ile aracılıklar yapılmaktadır. Bazen böyle bozuk düşüncelere sahip olanlar bir tarafın evlilikte mutsuzluğuna sebep olarak kusurlarını diğer taraftan gizlerler. Halbuki ticaret ve evliliğe aracı olanlar kusurları saklamak ile vebale girerler. Bu gibi durumlarda bir tarafın zarar göreceği belli ise uyarmak gerekir. Bizler gerek dünyalık gerekse ahiretlik yapmak istediğimiz işlerimizde öncelikle Kur'an ve Sünnetin bize gösterdiği yol üzere işlerimizi düzenlemeliyiz. Ancak Kur'an ve Sünnetin hakkında bir açıklama yapmadığı mübah olan işlerimizde hata yapmak istemiyorsak Kur'an'ın ve Sünnetin bize tavsiye ettiği istişare ve istihareden yararlanarak işlerimizde isabetli kararlar almaya çalışırız.

İstişare

İstişare; Bir işe başlamadan önce bilgisine, tecrübesine ve ahlakına itimat edilen kimseler ile fikir alışverişinde bulunmak, onlara danışmak demektir. Rabbimiz bu konuda şöyle buyurur;

وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ

"O müminlerin işleri kendi aralarında istişare ile olur."¹⁰

Peygamberimiz'in (sav) hayatına baktığımız zaman onun birçok işinde, istişare ettiğini görürüz. Ebu Hureyre (ra) şöyle buyurur; "Rasulullah'tan (sav) daha fazla ashabı ile istişare eden kimseyi görmedim."¹¹

Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur; **"İstişare eden hüsrana uğramaz, istişare eden pişman olmaz, istişare eden darlık çekmez."**¹²

Hasan-ı Basri rahimehullah istişare hakkında şöyle buyurmuştur; "Vallahi istişare

eden kimseler muhakkak önlerindeki tercihlerin en iyisine yönlendirilirler."¹³

Hiçbir konuda insanlarla istişare yapmaya tenezzül edilmemesi ise kendini beğenme ve üstün görme manalarına gelen kibir ve ucup hastalıklarına bir alamettir. Samimiyetle yapılan istişare görüşmelerinde, müracaat edilen insanlara değer verme ifade edildiği için karşılıklı sevgi bağlarını da kuvvetlendirmeye vesile olur.

Evlilik Konusunda İstişare

Kardeşim, bir aile diğer bir ailenin kızına talip olup meseleyi kız tarafına açmadan önce o kız hakkında onu tanıyan ve istişare yapmaya elverişli kişiler ile istişare yapılmalıdır. Eğer istişarelerin sonucu olumlu veya iyi ise ondan sonra evlilik talebi kız tarafına duyurulup onlara bu talebi bildirmelidirler, kız tarafı da düşünmek ve istişare yapmak için erkek tarafından süre istemeli ve kızlarına talip olan erkek ve ailesi konusunda onları tanıyan, doğru sözlü uygun kişiler ile istişarelerini yapmalıdırlar.

Fatıma binti Kays'ı kocası Ebu Amir Hafs Bin Muğire boşamıştı, bunun üzerine Fatıma iddetini bitirince onunla evlenmek isteyenler ona evlilik teklifi göndermeye başlamışlardı, o da Rasulullah'a (sav) gelip "Ey Allah'ın Rasulü Muaviye İbni Ebu Süfyan ve Ebu Cehm Amir İbni Huzeyfe benimle evlenmek istiyor ne yapayım?" deyince Rasulullah (sav) **Muaviye İbni Ebu Süfyan malını senden esirgeyecek biridir, Ebu Cehm'in ise sopası elinden düşmez, iyisi mi sen Usame ile evlen."** buyurur.¹⁴

Fatma binti Kays'ta Usame ile evlendi ve mutlu oldular. Biz bu hadisten anlıyoruz ki sahabeler evlilik konusunda Peygamberimiz (sav) ile istişare ediyor ve

¹⁰ (42/Şura, 38)

¹¹ (Tirmizi, Cihad 35/1714)

¹² (Taberani)

¹³ (Buhari, El Edebul Mufred 258)

¹⁴ (Müslüm, Talak 36 / Tirmizi, Nikah 38)

Peygamberimiz de o konuda onlara gereken nasihati açıkça yapıyordu.

Bir kişi ile evlilik konusunda istişare edildiyse istişare edilen kişi de diğer taraf hakkında bazı sır kalması gereken şeyleri söylediyse bu öğrenilen şeylerin karşı tarafa söylenmemesi gerekir. Çünkü birçok fitneye ve Müslümanların arasında kalp kırıklıklarına sebep olacaktır.

Hatta bazı kişiler sırf gerçeği söylersem bu söylediklerim karşı tarafın kulağına giderse fitne çıkar diye aracı olmak ve bildiğini söylemek istemiyor.

Evlilik konusunda aracılık yapan kişi mübalağa yapmadan iki tarafı birbiriyle tanıştırdı sonra da "ben sizi birbirinize uygun gördüğüm için tanıştırdım, bundan sonra evliliği kabul edip etmemek sizin hakkınızdır." demelidir. Ve onları kabul etmeye zorlamamalıdır, böylece ileride doğabilecek kötü sonuçlardan kendisi sorumlu tutulup itham edilmekten kurtulacaktır. Böylece evlilik yapan kişi başkasının aldığı kararın değil kendi aldığı kararın bedelini ödemiş olur.

Kur'an ve Sünnetteki deliller, kişilerin yanlarında olmayan kişiler ile ilgili duyduklarında hoşlarına gitmeyecek şeyler ile veya onların aleyhine olacak konuşmalarının gıybet olduğunu bildirmiş ve gıybetin haram olduğuna hükmetmiştir. Ancak bazı durumlarda alimler bu tarz konuşmaların haram olmadığını bildirmişlerdir. Bu tarz konuşmaları mübah kılan şeyler ancak sahih olan şer'i maksatlardır.

Konuşulduğu zaman gıybet olmayacak konulardan birisi de şudur; Birbirine dünür olan ailelerin evlenecek olan kız veya erkek hakkında bilgi almak maksadıyla onları tanıyanlar ile istişare amaçlı konuşmaları gıybet olmaz.

İstihare

İstihare; sözlükte hayırlı olanı istemek demektir, terim olarak ise; bir iş veya bir kararda Allah katında hayırlı olanı, kılınan nafile bir namaz ve dua ile talep etme manasında kullanılır. Bu istihare için kılınan namaz ve okunacak dua, hadis ve fıkıh kitaplarında detaylı bir şekilde anlatılmış ve bildirilmiştir.

İstihare ancak caiz olan şeylerde yapılır, caiz olmayan şeylerde istihare yapılmaz. Cabir b. Abdullah'tan şöyle buyrulur;

"Rasulullah (sav) Kur'an'dan bir sure öğretir gibi işlerimizin tamamında bize istihareyi öğretirdi."¹⁵

İstiharede kişi önce kitaplarda tarif edildiği gibi iki rekât nafile namaz kılar, sonra hadislerde Rasulullah'tan nakledilen istihare duasını okur, sonra da Allah'tan ne istiyorsa onun için dua eder. Mesela "Rabbim ben falan kişiyle evlenmek istiyorum. Bu iş benim için hayırlıysa bunu bana nasip et. Bu benim için hayırlı değilse beni bundan uzaklaştır ve beni muhafaza et" diye dua edip uyumalıdır.

İstihare yapan kişinin rüya görmesi gerekmemektedir, istihareden sonra kişinin niyet ettiği şeyde kalbi rahat mı, değil mi, ona göre kararını gözden geçirir. Ancak yine de istihare yapan kişi, içine huzur veren ve o işe teşvik olmasına ve ısınmasına sebep olan bir rüya görürse de bu rüyasını hayra yorup kalbinin kanaat kıldığı karara yönelmelidir.

Müslüman Kardeşinin İstedığı Kızı İstemek

Bir Müslüman bir kadına evlenme teklifinde bulunmuşsa o kadın bu teklifi reddetmemiş, karar vermek için düşünme aşamasındaysa veya kadında bu teklifi kabul etmişse bu durumu bilen başka bir Müslümanın o kadına açık veya üstü kapalı evlenme teklifinde bulunması caiz değildir, zira bu şekilde talepte bulunmak ilk evlilik teklifinde bulunana eziyet olduğu gibi aralarında düşmanlığa sebebiyet verecektir.

Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur; "İçinizden hiç kimse din kardeşinin evlenme teklifinde bulunduğu kadına ilk teklifte bulunan vazgeçmedikçe veya kendisinin istemesi için izin vermedikçe evlenme teklifinde bulunmasın."¹⁶

Değerli Okuyucum; Rabbim bizlere ve sizlere dünyamız ve ahiretimiz için olan her işimizi Kur'an'da ve Sünnete bize belirttiği gibi kendini razı edecek şekilde yapmaya nasip etsin. Selam ve dua ile.

¹⁵ (Buhari- İbni Mace)

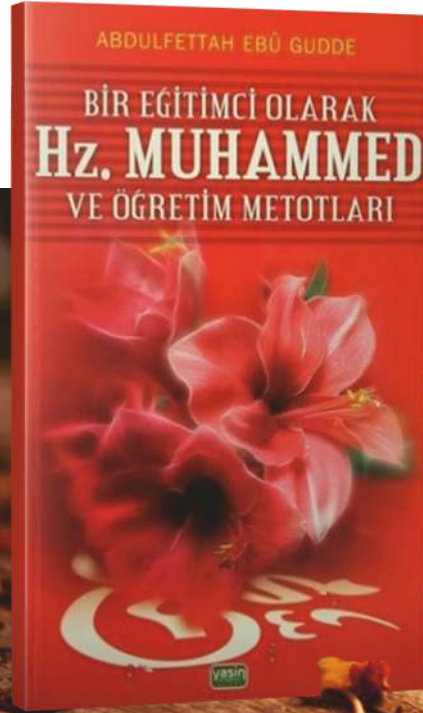
¹⁶ (Buhari, Nikah 45/ Müslim, Nikah 6)

BİR EĞİTİMCİ OLARAK HZ. MUHAMMED VE ÖĞRETİM METOTLARI

Abdullah Talip

YAZAR: Abdulfettah Ebu Gudde
ÇEVİREN: Enbiya Yıldırım
YAYIN EVİ: Yasin
SAYFA: 208

Bir toplumun inşası ve ileri seviyeye götürebilmek ilme, kabiliyete ve büyük tecrübeye dayanmaktadır. Bu toplum İslami olsun ya da olmasın bir farkı yoktur. Bunun en bariz örneğini efendimiz Rasulullah'da açık bir şekilde görmekteyiz. Özellikle de kendisine verilen vahiyden sonra ki hayatında köle, bedevi ve farklı konumlarda olan kişileri eğitimi, üslubu ve öğretim metoduyla karanlıklardan aydınlığa ulaşmalarına vesile oldu ve onları kabiliyetlerine göre eğiterek İslam ümmetine büyük katkıları olmasını sağladı. İşte bu Rasulullah'ın ilmi ve öğretim metoduyla gerçekleşti.

Kur'an'ı Kerim, Rasulullah'ın (sav) bütün beşeriyete rehber ve eğitmen olarak gönderildiğini söylemektedir.

Allah (cc) şöyle buyurmaktadır:

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

“Kitapsız (okuma-yazma bilmeyen) kimseler arasından, kendilerine ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara Kitabı ve hikmeti öğreten bir Peygamber gönderen O'dur. Onlar, daha önce, şüphesiz apaçık bir sapıklık içinde idiler.”¹

Bir kişide bulunan ilmin, başkalarına da faydalı olması için gerekli öğretim metodunda olması gerekmektedir. Kendilerinde nice ilimlerin olduğu kişilerde, öğretim kabiliyeti olmaması sebebiyle başkalarına faydalı olamamakta, bazen de

kendisinde fitneye dönüşmektedir. Aynı şekilde iyi bir öğreticiye de ilim gereklidir. İslam ümmetinin fertlerini iyi bir seviyeye getirebilmenin iki ana unsuru vardır. İlim ve öğretim...

Bu ay kitap tanıtım köşemizde Abdulfettah Gudde Hoca'nın Riyad'da yaptığı konferansından kitap haline getirilen “Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metotları” adlı kitabı olacaktır. Kitabın çevirisini Enbiya Yıldırım sade dille Türkçe'ye kazandırmıştır.

Müellif kitabı iki bölüme ayırmıştır. Birinci bölümde; Rasulullah'ın (sav) ayetler ve hadisler ışığında muallim olduğundan, eğitiminin bütün insanlığa kuşatıcılığından, ahlakından ve davranışından bahsetmektedir.

İkinci bölümde ise; Rasulullah'ın (sav) öğretim metotlarını geniş şekliyle maddeler halinde hadisler ışığında sunulmaktadır.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

“Andolsun ki, Rasulullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.”²

Allah (cc) bizleri eğitici ve öğretici kişilerden eylesin.

Selam ve dua ile...

¹ (62/Cuma 2)
² (33/Ahzab 21)

HİZMETKÂR ANNELER

Meryem Hafsa

Ebeveynler çocuklarının mutlu bir yaşam sürmelerini istediklerinden, ellerinden geldiğince çocuklarını stresli durumlardan uzak tutmaya çalışırlar. Çocukları en güzel yiyecekleri yesin, en temiz en güzel kıyafetleri giysin isterler. Bunlara sahip olurken de tabir yerindeyse ayaklarına taş değmeden sahip olsunlar, bu rahatlık ve güzelliklere yorulmadan, çabasız ulaşsın doya doya da keyfini sürsün isterler. Bu düşünceler annelerde -duygu dünyalarının baskınlığıyla- babalara oranla daha fazladır. Buda biz annelerin çocuklarına yaklaşımını, onların yapabilirlik becerileri hakkındaki düşüncelerini olumsuz etkiler.

Bu ay; annelerin iyi niyetle yaptığı bütün hizmet davranışlarının, çocuğu koruma adına yaptığı bütün engellemelerin, birtakım kaygılarla çocukta kendini yetersiz, eksik ve özgüvensiz hissettiren davranışların psikolojik dayanıklılığı nasıl olumsuz etkilediğini inşallah göreceğiz.

Psikolojik Dayanıklılık Nedir?

Dayanıklılık; olumsuzluklara karşı hazırlıklı olma, stres ve travmayla başa çıkabilme, zor koşullara uyum sağlama, yıkıcı deneyimlerden bir şeyler öğrenerek başa çıkma kapasitesidir. Hem ruhsal hem de fiziksel dayanıklılık ve esnekliktir. Psikolojik dayanıklılık, zor durumlardan sonra tekrar ayağa kalkabilme becerisidir. Kısacası, ruhun bağışıklık sistemi ya da koruyucu kalkanı da diyebiliriz. Amerikan Psikoloji Derneği zorluklar, travma, trajedi, tehdit ya da stres koşullarına iyi uyum sağlayabilmeyi dayanıklılık olarak tanımlar. Stres altında, strese rağmen yüksek performans gösterebilmek psikolojik dayanıklılığı gösterir.

Çocuklar doğdukları andan itibaren birçok zorlukla karşılaşır. Erken çocukluk döneminde birçok travma ve zorlanma yaşarlar. Aslında bu zorlanmalar onlara

problem çözme, zorluklarla baş edebilme, kendine güven ve en önemlisi ileriye dönük sağlam bir psikoloji sağlar. Başa gelen türlü musibetlerde her insanın farklı derecelerde yıpranmasının bir sebebi de çocuklukta kazanılan, psikolojik dayanıklılıktır. Eğer hizmetkâr, kaygılı bir anne isek çocuğun düştüğü her zorlukta sanki kendimiz onu yaşıyormuş gibi hızlı bir çözüm üretir, çocuğun bunu en hafif hâliyle atlatmasını sağlarız. Bu ise çocuğun psikolojik dayanıklılığını zedeler. Örneğin ödevin içinden çıkamayan çocuklara yol gösterme amacıyla yardımcı olmak yerine ödevin tamamını yapmak, düşen çocuğu hemen kaldırıp teselli etmek, odasını toplayıp ayakkabısını giyebilecek yaşta olan çocuğun odasını toplamak, ayakkabısını giydirmek ... Bu örnekler çoğaltılabilir fakat özet haliyle bu yazıya konu olan anne tipi; çocuk yerine bütün sorumlulukları üstlenen, ileriki yaşlarda bile ter bezleriyle çocuğunun peşinde dolaşıp aman yapma düşersin, taşıma kırarsın şeklindeki kaygılarıyla çocuğunda yetersizlik hissi oluşturan annedir.

Psikolojik dayanıklılığı oluşturacak en önemli etkenler çocuğun yeterince zorlanması, risk alması ve annenin minimal seviyede çocuğuna yardımda bulunmasıdır. Çocuk zorlandığında onu aşağılamak veya tamamen ilgisiz bırakmaktan da kaçınmak gerekir. Fakat çocuğun bir iş karşısında zorlanması onu dayanıklı kılar, sonraki zamanlarda o seviyede veya daha yüksek bir seviyede karşılaştığı zorluğun üstesinden gelmesini sağlar. Aksi halde okulda, dışarda anneye bağımlı, karşılaştığı bir zorlukta anneyi arayan, ağlayan, sinen, kendine güvensiz çocuklar yetişir. Bu çocuklar yaşamı boyunca toplumda görünür olma, kabul görme çabası içerisine girer. Zorlukların gelişimle, psikolojik sağlamlıkla paralel olduğunu vücudumuzdaki bağışıklık sistemi ile örnekleyebiliriz. Kişi hastalandıkça bünyeye giren her virüse karşı vücut bağışıklık gösterir. Böylece aslında hastalıklar öncesinde kişiyi sarısa da sonrasında güçlendirir. Nietzsche'nin de dediği gibi; "Beni öldürmeyen şey, güçlü kılar."

Kendine güvenen, aktif, aklını ve bedenini güzel bir şekilde kullanabilen, zorluklar karşısında yılmayıp baş edebilen çocuklar yetiştirmek istiyorsak; onların yapabileceği işlerle onları baş başa bırakmak, yapabileceğine inanarak özgüvenlerini yükseltmek, onları bazı sorumluluklarla desteklemek yapabileceğimiz en öncelikli şeylerdir.

Hayati bir tehlike olmadığı sürece ağaca tırmanmalarına, yüksekten atlamalarına müsaade etmek önemlidir. Bırakalım düşsünler ve bunu kendileri deneyimlesinler. Bunlar onu hayata hazırlayan, güçlü kılan zorluklardır. Markete, çöp atmaya göndermek gibi onlara belli sorumluluklar vererek; kendilerine olan güvenlerini, yapabilirliklerini geliştirmekte yerinde olacaktır. Başına gelen ufak kazalarda, bunların onu bir sonraki kazaya hazırlayan, dayanıklı hale getiren etkenler olduğu unutulmamalıdır.

Çok sevdiğim, saygı duyduğum bir kardeşimin çocuğu yıllar önce bisikletten düşmüş kolunu incitmişti. İkimiz sohbet ederken bana “çok el bebek büyüdü böyle bir şeyin başına gelmesi iyi oldu biraz zorlukla karşılaşması ona iyi gelir” demişti. Ne kadar doğru, örnek bir yaklaşım değil mi? Kırsal alanlarda, yürümeye başlar başlamaz aile içerisinde “işe yarar” olan çocuklarla, kentlerde soğuk suyla abdest almayı zor kabul eden mızımız, şikayetçi çocukların nasıl bir gelişim farklılığı var dersiniz? Ya da ileriye dönük yaşamlarında hangi çocuk zorluklara daha dayanıklı?

Nereden Başlamalı?

Fitratımızda var olan korumacılığı farklı yerlere kanalize edebiliriz. Örneğin; çocuklarımızı onlara madden ve manen zarar veren ambalajlı ürünlerin çok tüketilmesinden ve dijital ekranlardan koruyabiliriz.

Çocuğun koşulsuz bir kabulle sevildiği bir aile ortamında yetişmesi psikolojik dayanıklılığı arttırır. Bu aile ortamını çocuğa hazırlayabiliriz.

Problemlerini ve duygularını paylaşabileceği güvenilir bir ebeveynin varlığı, çocuğun kendini daha güvende hissetmesine yardımcı olur. Çocuk kendini, içerisinde yetiştiği aile ortamına ait hissettiğinde, kendine olan güveni artar. Sorunları çözebileceğine, zorluklarla mücadele edebileceğine dair inancı gelişmiş olan bir çocuğun, yeterlilik ve değerlilik hissi de geliştirir. Bu sebeple çocuğun aileye aidiyet oluşturmaya yardımcı olabiliriz.

Ebeveynin her sözü, mimiği, bakışı, duruşu, dokunuşu ve davranışı çocuğa kendi öz değeriyle ilgili mesajlar verir. Özgüven ona sık sık güzel, akıllı veya kıymetli olduğunun söylenmesiyle gelişmez. Ancak güçlüklerle karşılaştığında ve onlarla başa çıktıkça artar. Dolayısıyla iyi yaptığı alanlarda çocuğun başarısı yerine çabasını övmek, gelişimine ve kişilik özelliklerine uygun sorumluluklar vermek ve yetenekli olduğu alanları keşfetmesine yardımcı olmak onda yeterlilik hissi oluşturacaktır. Yeterlilik duygusuna sahip olan çocuğun psikolojik dayanıklılığı artar.

Son Olarak

Erken yaş dönemlerinde, olası olumsuzluklar karşısında başa çıkabilme becerilerini kazanabilen çocuklar, şüphesiz yetişkinliklerine bu becerileri taşıyarak, yaşanabilecek ani değişimlerden, kriz durumlarından, stres ortamlarından daha az hasarla çıkabileceklerdir. Gelişen olumsuz durumlar karşısında, uyum sağlayabilmeleri ile krizi fırsata çevirebilecekler ve bu durumlardan yeni beceriler geliştireceklerdir.

Çocuğun kendisine emanet olarak bırakıldığının farkında olup bu emaneti zayi etmemek için elinden geleni yapan annelere...

Gayret bizden tevfiğ Allah'tandır.

HİCRİ TAKVİM

AĞUSTOS 2022

Muharrem 1444

Safer 1444

PAZARTESİ	SALI	ÇARŞAMBA	PERŞEMBE	CUMA	CUMARTESİ	PAZAR
1 3	2 4	3 5	4 6	5 7	6 8	7 9
8 10	9 11	10 12	11 13	12 14	13 15	14 16
15 17	16 18	17 19	18 20	19 21	20 22	21 23
22 24	23 25	24 26	26 27	26 28	27 29	28 1
29 2	30 3	31 4				

*Hicri Ayların 29. Günü Gelecek Olan Ayın Hilali Gözetlenmelidir.

Google Gelişmiş Arama

İnternetin keşfinden önce, bir bilgiye ulaşmak zordu. Çok daha fazla emek istiyordu. Konu ile alakalı yazılmış kitaplardan, ansiklopedilerden, konu hakkında bilgisi olanlardan, televizyondan veya radyoda çıkan bir programdan bilgi edinilebilirdi. Aç telefonu yaz internete ve cevabı bul, böyle bir şey yoktu. Günler ilerledikçe, bilgisayarın keşfi, internetin keşfi derken hepimizin evine bilgisayar ve internet girmeye başladı. Ve böylece önceleri ulaşması emek isteyen bilgiye, çok daha rahat ulaşılmaya başlandı. Belki bir belki birden fazla kitabı inceleyerek elde edebileceğimiz bir bilgiye ulaşmak internet ile çok kolay bir hale geldi. Tabi bununla birlikte yanlış bilgilerin ve yalan haberlerin çoğalması durumu söz konusu oldu. Bunun yanında internette konunun cevabını hemen bulup bir bilgi edinirken, kitabı araştırırken elde edeceğimiz birden çok bilgiyi kayıp ediyoruz. Fakat biz bugün bunları değil, bilgi edinmenin kolaylığını ele alacağız.

Bir konu hakkında internete bilgi yüklenmiş ise ona ulaşabilme fırsatımız var. Fırsat diyoruz çünkü bazen internette bulunan bilgi kalabalığı asıl ulaşmak istediğimiz bilgiye ulaşmamıza bir engel olabiliyor. Google'da arama yaptığımız zaman karşımıza konu ile alakalı olmayan, boş siteler çıkabiliyor. Bilgiye ulaşmak için sayfanın altlarına inmek veya birkaç sayfa gezmek gerekebiliyor. Türkçe dilinde bir arama yapmış isek karşımıza alakasız ve boş sayfaların çıkma olasılığı çok yüksek. Bilgiye ulaşmamız bazen zorken, Türkçe arama yaptığımızda bu oran çok daha fazla. Haber sitelerinin internet sitelerinin konuyu uzatması ve ana sayfamızı işgal etmesiyle alakalı yazımızda bundan bahsetmiştik zaten.

Şimdi ise ister sitelerin ana sayfamızda çıkmasını engelleyelim ister engellemeyelim, daha iyi bir Google araması yapabilmek için oluşturulmuş gelişmiş arama operatörlerinden bahsetmeye çalışacağız.

Gelişmiş arama karşımıza çıkan sonuçları bizim istediğimiz kısıtlara göre kısıtlıyor. Biz ne kadar kapsamlı kistas koyar ve bu kistasları artırırsak sonuçlar o kadar azalıyor. Belki karşımıza çıkan bir milyon sonucu bine veya daha azına kadar indirgeyebiliyor.

Öncelikle gelişmiş aramayı nasıl yapabileceğimizi anlatıp sonrasında ise gelişmiş arama sayfasına gitmeden direkt olarak bazı operatörleri kullanarak gelişmiş aramayı nasıl yapabileceğimizden bahsedeceğiz.

Google girip, sağ altta ayarlar yazısına tıkladıktan sonra gelişmiş arama yazısına tıklıyoruz. Bu işlemden sonra karşımıza gelişmiş arama yapabileceğimiz ekran açılıyor. Bunun yerine direkt olarak Google advanced search yazıp veya https://www.google.com/advanced_search linkine giderek de bu sayfaya ulaşabiliriz.

Burada hangi kelimelerin aramamızda olacağını, hangilerinin olmayacağını girebiliyoruz. Bununla birlikte arama yapacağımız dili, bölgeyi, siteyi de seçebiliyoruz. Bazılarının arama çubuğunda nasıl yapılacağını bu sayfada görebiliyoruz fakat hepsini değil. Biz sayfada gösterilen veya gösterilmeyen, arama çubuğunda kullanabileceğimiz ve işimize yarayabilecek bazı operatörlerden bahsedeceğiz.

SITE: Google arama çubuğunda arama yaparken belirli bir internet sitesinde arama yapmak için kullanılır. Site yazdıktan sonra iki nokta koyup arama yapmak istediğimiz siteyi yazıp, arama yapacağımız kelimeyi yazabiliriz ve sonuçları sadece yazmış olduğumuz siteden gelir.

Q site:youtube.com takva dergisi

İNURL: Aranacak kelimenin URL içinde olduğu sonuçları gösterir.

Q inurl:takvadergisi

ALLİNURL: INURL operatörü ile farklı olarak arama yapılacak terimin hepsinin URL içinde olduğu sonuçları gösterir.

FILETYPE: Google gelişmiş arama sayfasında da bulunan bu özellik ile belge formatında aramamızı yapabiliriz. Örneğin pdf, word (doc), excel (xls) formatında aramalar yapılabilir.

Q bedir savaşı filetype:pdf

RELATED: Bir web sitesi ile ilişkili, benzer siteleri listeler. İlişkilendirilecek sitenin url kısmı tam yazılmalıdır. Yani related:stackoverflow şeklinde değil related:stackoverflow.com şeklinde olmalıdır.

Q related:stackoverflow.com

AND: Arama çubuğuna yazılan tüm terimler ile alakalı arama yapacaktır. Okul AND servis şeklinde arama yaptığınız zaman hem okul hem servis ile alakalı arama yapacaktır. Bunu okul servis diye yazdığımız zamanda Google yapacaktır. Fakat daha kapsamlı aramalar yapacağımız zaman işimize yarayabilir.

" " OPERATÖRÜ: Tırnak işareti operatörünün içine yazdığınız terimi ile tam eşleşmeli şekilde arama yapar. Mesela normal aramada eş anlamlısını da aramaya dahil ederken Google çift tırnak operatöründe bunu dahil etmiyor. Tırnak içinde yazan cümle ile bizzat eşleşen sonuçları gösteriyor. Genelde belirli bir cihaz hakkında arama yaparken iş görecektir bir operatördür. "beko rs 8034 hm" diye arama yaptığınız zaman karşınıza sadece o ürün çıkacak. Böylece ürüne alakalı bilgi ararken veya arıza hakkında arama yaparken işinizi kolaylaştıracaktır.

Q "rs 8034 hm" AND "süpürge arıza"

Aramalarda birden fazla operatörü kullanabiliriz. Bu sayede daha özel aramalar yapabilir, sonuçları azaltabiliriz. Her zaman sonuçları azaltmak çok iyi olmayabilir fakat ona göre aramanızı genelleştirir veya özelleştirirsiniz. Bu yapmış olduğumuz arama hem "rs 8034 hm" hem "süpürge arıza" yazısının birbir olduğu sonuçları döndürecek. "Rs 8034 hm süpürge arıza" şeklinde değil de AND operatörü ile aramayı yapmamızın sebebi ise; sadece "rs 8034 hm süpürge arıza" yazdığımız zaman "rs 8034 hm robot süpürge arıza" sonuçları çıkmayacak karşımıza. Dediğimiz gibi tırnak içinde yazanın birbir aynı sonuçlarını döndürür. Ama AND ile aradığımız zaman "rs 8034 hm ve süpürge arıza" yazısının birbir olduğu sonuçları gösterecek fakat bunun yanında robot süpürge yazıları da dahil olabilecek. Sonuçta insanlar arızayı ararken sitelere "rs 8034 hm robot süpürge" diye de yazabilir "rs 8034 hm süpürge" diye de yazabilir. Bunları bizler aramamıza göre revize edeceğiz.

() OPERATÖRÜ: Parantez operatörü birden fazla operatörün bir arada kullanılmasında, daha gelişmiş aramalarda kullanılır. Arama operatörlerinin gruplandırılmasında faydalıdır.

Q "rs 8034 hm" AND ("süpürge arıza" OR "robot süpürge arıza")

Hem "rs 8034 hm" kelimesi birbir olsun derken bunun yanında ya "süpürge arıza" ya da "robot süpürge arıza" kesin olsun demiş olduk. Ve bunu parantez ile grupladık.

Bu operatörleri kullanarak gelişmiş aramalar yapabilir ve bu operatörleri daha düzgün kullanarak aradığımız sonuca çok daha kolay ulaşabiliriz. Şunu unutmamak lazım, bu operatörler yalnızca bunlardan ibaret değil. Ve bunlar sürekli olmayabilir. Bazen bu işe yaramıyor deyip başka operatörler ekleyip, eskisini çıkarıyorlar fakat bahsettiğimiz operatörler genel olarak kullanışlı ve kolay kolay değişmeyecek operatörlerdir Allahuallem.

Burak Eryılmaz

OR: Arama çubuğuna yazdığınız farklı terimlerden birini arar. İki terimi birlikte değil ayrı ayrı arar yani ikisinden birini arar.

Q telefon OR tablet

Yukarıda yapılan aramada telefon ve tableti beraber değil ikisinden birini arama sonucu olarak gösterecek.

YIL..YIL: Belirli yıllar arasında arama yapmanızı sağlar. İki yıl arasına iki nokta koyarak kullanılır. Ve gösterilen sonuçlar o iki yıl aralığında bulunur. Her zaman tutarlı sonuçlar ile çalışmayabiliyor.

Q yazılım 2014..2016

- OPERATÖRÜ: - (tire) aramalarınızdan bazı kelimeleri çıkarmanıza yardımcı olur.

Q omurgalı hayvanlar nelerdir -haber

Yukarıdaki yapılan arama sonucunda içinde haber yazan bütün sonuçlar çıkarılacaktır. Veya aynı şekilde ikinci el araba -Ankara yazdığınız zaman arama sayfasında Ankara yazan sonuçlar bulunmayacaktır.

*** OPERATÖRÜ:** *(Yıldız) operatörünü koyduğumuz yeri Google doldurur. Joker eleman gibidir

Q en çok * telefon

Yıldız koyduğumuz yeri Google kendi otomatik olarak doldurur. Yıldızın bulunduğu kısmı birinde arıza diye doldururken, birinde radyasyon ve diğerinde ise satan olarak doldurabilir. Çok ve fazla eş anlamlı olduğundan ilk iki aramada onları birbirinin yerine getirebilir.

ABONELİK İLETİŞİM

✉ editor@takvadergisi.org ☎ 0552 822 74 42